

RHAGAIR GAN Y CYFARWYDDWR CORFFORAETHOL (CYLLID)

Mae'r Datganiad Cyfrifon hwn yn egluro cyllid Cyngor Sir Ynys Môn yn ystod blwyddyn ariannol 2009/10, a'r sefyllfa ariannol ar ddiwedd y flwyddyn honno. Mae'n dilyn safonau cyfrifeg ac o'r herwydd yn dechnegol mewn rhannau. Mae'r rhagair hwn yn crynhoi'r prif nodweddion.

C Y N N W Y S	Tudalen
Rhagair gan y Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid)	1 - 4
Datganiad Polisiâu Cyfrifeg	5 - 12
<u>Y Prif Ddatganiadau Ariannol</u>	
Cyfrif Incwm a Gwariant	13
Datganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor	14 and 15
Datganiad ar Gyfanswm yr Enillion a Cholledion Cydnabyddedig	16
Y Fantolen	17
Datganiad Llif Arian	18
Nodiadau ar y Prif Ddatganiadau Ariannol	19 - 51
<u>Datganiadau Ariannol Ychwanegol</u>	
Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw Tai	52
Datganiad Symudiadau ar Falans y Cyfrif Refeniw Tai	53
Nodiadau ar y Cyfrif Refeniw Tai	54 - 56
Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon	57 - 58
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	59 - 63
Adroddiad yr Archwiliwr	64 - 65

Mae'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn dangos y gost net gyffredinol am y flwyddyn yng nghyswllt yr holl swyddogaethau y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt a dangosir hefyd sut mae'r gost yn cael ei chyllido. Ar sail incwm a gwariant, dengys y datganiad warged o £4.2 miliwn yn 2009-10 ar y cyfrif refeniw.

Wedyn mae'r Datganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor yn cysoni'r gwaged a ddangosir ar y Cyfrif Incwm a Gwariant gyda'r newid ym Malans Cronfa'r Cyngor. Dengys y datganiad, wrth droi at y sail a ddefnyddiwyd i benderfynu ar beth a gyllidir o grantiau a threthi, bod y cyfrif refeniw mewn gwaged o £1.0 miliwn. Mae'r gwahaniaeth rhwng hwn a'r gwaged yn y cyfrif Incwm a Gwariant i'w briodoli'n bennaf i'r treuliau am ddibrisiant ac ailbrisiad o asedau sefydlog yn y cyfrif Incwm a Gwariant.

Yn y Datganiad ar Gyfanswm yr Enillion a Cholledion cydnabyddedig dygir ynghyd ganlyniadau terfynol y Cyfrif Incwm a Gwariant gydag enillion a cholledion eraill a dangosir bod gwerth net y Cyngor wedi lleihau gan £62.7 miliwn yn y flwyddyn 2009/2010, ar y fantolen, yn bennaf oherwydd cynnydd yn yr ymrwymiad net yn y Gronfa wrth Gefn ar gyfer Pensiynau.

Mae'r Fantolen yn dangos mai gwerth net asedau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2010, fel y cânt eu diffinio yn awr gan SORP, oedd £34.2 miliwn.

Mae'r Datganiad Llif Arian yn ailddatgan y sefyllfa gyllidol yn nhermau arian a dengys bod sefyllfa arian y Cyngor wedi cynyddu o £1.0 miliwn, gyda lleihad cyfatebol yn yr adnoddau hylifol eraill, yn adlewyrchu defnydd o gyfrifon adneuron arian ar ddiwedd y flwyddyn.

Dengys y Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw Tai yr incwm a gwariant a gafwyd wrth ddarparu tai Cyngor.

Dengys Datganiad Symudiadau yn y Cyfrif Refeniw Tai sut mae'r diffyg Cyfrif Incwm a Gwariant y CRT yn cyfateb i'r newid ar Falans y Cyfrif Refeniw Tai am y flwyddyn.

ADOLYGIAD O'R FLWYDDYN

Roedd cyllideb refeniw 2009/10 yn adlewyrchu arbedion effeithlonrwydd a chynlluniau creu incwm ym mhob gwasanaeth ac ambell ddatblygiad i wasanaethau. Cyllidwyd y gyllideb drwy grantiau o'r Cynulliad Cenedlaethol a thrwy gynydd o 3.0% ym Mand D y Dreth Gyngor.

Roedd perfformiad ar y gyllideb refeniw yn galonogol: ar y cyfan, bu tanwariant ar y cyllidebau corfforaethol a chafwyd symiau mawr o incwm annisgwyl; cadwodd y rhan fwyaf o'r gwasanaethau yn gyfforddus o fewn eu cyllidebau. Parhawyd i danwario ar y cyllidebau gwastraff, tanwariant o £1.0m eleni a oedd yn adlewyrchiad o'r lleihad sylweddol yn nifer y tunelli o wastraff a ddanfonwyd i safleoedd tirlenwi a chostau is mewn rhannau o'r gwasanaeth. Gwnaeth y Gwasanaethau Cymdeithasol gynydd da o safbwynt rheoli eu gwasanaethau'n ariannol gan wario £0.5 miliwn yn llai na'r gyllideb flynyddol a oedd yn golygu bod modd talu'n ôl y gweddill o'r diffyg ar gyfer y gwasanaeth a oedd wedi cronni llynedd.

Wrth i'r dirywiad economaidd barhau i effeithio'r economi leol yn ystod y flwyddyn, dangosodd y canlyniadau ddiffyg ar rai cyllidebau incwm. Nid oedd angen cyfran helaeth o'r swm o £0.9m a oedd wedi'i gynnwys yn y gyllideb fel arian wrth gefn ar gyfer chwyddiant ac fe'i dychwelwyd i'r balansau.

Fodd bynnag, gorwariwyd £0.6m ar y gyllideb Addysg a hynny'n bennaf oherwydd cost integreiddio disgyblion gydag anghenion addysgol arbennig mewn ysgolion prif lif.

Yn ystod y flwyddyn, llwyddodd yr ysgolion oherwydd gwariant net, i ostwng rhywfaint ar eu harian wrth gefn o £3.246 miliwn i £3.145 miliwn (cyfanswm). Mae cyfanswm arian wrth gefn yr ysgolion yn parhau'n uchel o'i gymharu ag Awdurdodau eraill yng Nghymru. Cyfyngir yr arian i'w ddefnyddio gan yr ysgolion unigol ac mae sefyllfa'r ysgolion unigol yn amrywio. Roedd gan bedair ysgol ddiffyg ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ond mae nifer o ysgolion eraill yn rhagweld diffyg yn y dyfodol.

CRONFA'R CYNGOR	Cyllideb Gwreiddiol £'000	Gwirioneddol £'000
Gwariant Cyfredol	108,424	103,877
Cyllido Cyfalaf a Llog	6,872	9,525
Ardollau a Phreseptau	9,036	9,187
	124,332	122,589
Grant Cymorth Refeniw a Grantiau Cyffredinol Eraill	(75,138)	(75,073)
Treth Annomestig Genedlaethol	(18,787)	(18,787)
Trethi Lleol	(28,787)	(28,759)
Diffyg /(Gwarged) a Newid yn y Cronfeydd Wrth Gefn	1,620	(30)
Newid yn y Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig	(620)	(1,082)
Diffyg /(Gwarged) a Newid yn y Balansau Cyffredinol	1,000	(1,112)

Dangosir isod yr eitemau mwyaf yn y gyllideb gyfalaf. Ni chafodd unrhyw brosiect mawr ei gwblhau yn ystod y flwyddyn er bod y rhan fwyaf o'r gwaith ar Gynllun Adfywio Ffisegol Llangefni wedi'i gwblhau ac eithrio gwaith ar Neuadd y Sir.

Bu cynnydd o 50% ar y gwariant ar dai cyngor o gymharu â'r blynyddoedd diwethaf oherwydd cwblhau ail flwyddyn y rhaglen Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC). Roedd hyn yn golygu defnyddio £3.6m o fenthyciadau digefnogaeth i ategu at adnoddau craidd y Cyfrif Refeniw Tai.

Cychwynnodd dau o brosiectau Cydgyfeiriant mawr (cyllid Ewrop) yn ystod y flwyddyn: prosiect y Tair Tref a'r prosiectau amgylchedd arfordirol.

PROSIECTAU CYFALAF MAWR	Gwariant yn y Flwyddyn £'000	Cyfanswm y Prosiect £'000
Stoc Dai - Pecynau Mewnol Safon Ansawdd Tai Cymru	5,679	35,000
Uwchraddio Ysgol Uwchradd Caergybi	2,056	2,056
Adfywio Tair Tref	618	8,738
Adfywio Canol Tref Biwmares	490	529
Depo Priffyrdd Newydd	718	750
Adfywio Ffisegol Llangefni	828	1,887
Amgylchedd Arfordirol	615	5,582

Cyllidwyd y Gyllideb Gyfalaf gan gymysgedd o grantiau gan gyllidwyr allanol, benthyciadau, adnoddau refeniw a derbyniadau cyfalaf. Mae Angen Cyllid Cyfalaf ar ddiwedd y flwyddyn yn is nag a ragwelwyd pan osodwyd y gyllideb ar gyfer y flwyddyn. Gan adlewyrchu'r benthyciadau ar gyfer Safon Ansawdd Tai Cymru a dal i fyny gyda'r defnydd o fenthycia gyda chefnogaeth, cynyddodd dyledion allanol gan £7.5 miliwn ac ar ddiwedd y flwyddyn roedd y ffigwr yn £97.6 miliwn. Ni chafodd unrhyw ddyledion eu had-drefnu yn ystod y flwyddyn.

Roedd yr ymrwymadau cyfalaf ar ddiwedd y flwyddyn yn £8.9 miliwn (2.4m yn 2008/09). Mae cyfanswm o £6.2 miliwn, ynghyd â benthyciadau wedi eu cymeradwyo ond heb eu defnyddio a oedd yn £1.0 miliwn yn ychwanegol, wedi eu neilltuo tuag at yr ymrwymadau hyn a chynlluniau eraill sydd wedi eu rhaglennu erbyn y dyfodol. Bydd cynlluniau eraill yn cael eu cyllido o grantiau a gymeradwywyd, derbyniadau o werthiannau asedau a ragwelwyd a benthyciadau.

Mae'r Cynllun Cyfalaf yn ddibynnol ar adnoddau grantiau, derbyniadau cyfalaf disgwylidig, ac ar lefel o fenthyciadau yn agos i'r lefel ddisgwylidig gan y Cynulliad Cenedlaethol pan yn cyfrifo cymorth refeniw. Mae'r sefyllfa economaidd wedi cael effaith ar ragolygon o werthiannau asedau ac mae'r Cynllun Cyfalaf yn cael ei ddiwygio at gyfer y newidiadau yma.

Mae nifer fechan o brosiectau wedi cael eu cymeradwyo ar gyfer benthyciadau heb gefnogaeth i'w cyllido drwy gyllidebau neu ffynonellau incwm newydd. Y mwyaf nodedig o'r rhain yw'r prosiect SATC sy'n cael ei gyllido'n rhannol yn y modd hwn o 2010 ymlaen.

Y SEFYLLFA ARIANNOL AR 31 MAWRTH 2010

Mae gwerth net yr Awdurdod, fel y dangosir ar y fantolen, wedi lleihau o £62.7 miliwn, yn bennaf oherwydd newid yn ymrwymiad Pensiwn net y Cyngor, ond yn cael ei wrthbwyso gan gynnydd yng ngwerth tai'r cyngor. Mae'r datganiad yn dangos amcangyfrif ymrwymiad net o £135.9 miliwn yn ymwneud â phensiynau, wedi codi o £69.0 miliwn ar 31 Mawrth 2009. Mae'r amcangyfrif yma'n dibynnu'n fawr ar y tybiaethau a wnaed ac mae'r cynnydd dros y flwyddyn i'w briodoli'n bennaf i newid yn y graddfa llog a ddefnyddiwyd i ddisgowntio asedau a rhwymedigaethau'r dyfodol. Byddai'r newid ym mynegai dyfodol cynyddiadau pensiwn, a gyhoeddwyd ar ôl dyddiad y fantolen, wedi lleihau amcangyfrif y rhwymedigaeth.

Yr asesiad gorau o gadernid cyllidol yw i ba raddau y mae'r awdurdod wedi gwneud darpariaethau ar gyfer ymrwymadau gwybyddus a faint o arian wrth gefn dosbarthadwy sydd ar gael ar gyfer risgiau eraill. Mae'r Cyngor wedi gwneud darpariaethau ar gyfer ymrwymadau gwybyddus ac wedi sefydlu arian wrth gefn lle mae'n ofynnol drwy'r gyfraith, lle mae wedi ei glustnodi drwy gynlluniau'r Cyngor, neu lle mae'n bwyllog a doeth ar gyfer risg neu ansicrwydd. Er bod bwriad i ddefnyddio £1 miliwn o'r balansau cyffredinol ac £0.4 miliwn o arian wrth gefn clustnodedig i gefnogi cyllideb 2009/10, nid oedd angen y cyfraniad o'r balansau cyffredinol ac ar ddiwedd y flwyddyn roedd y balansau cyffredinol yn £5.8m. Mae cyfanswm o £2.3 miliwn wedi cael ei neilltuo ar gyfer costau yn codi o'r Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi, er nad yw hyn yn amcangyfrif o unrhyw ymrwymiad gwirioneddol. Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd £3.1 miliwn yn arian wrth gefn yr ysgolion, £2.4 miliwn yn y Cyfrif Refeniw Tai ac roedd £12.3 miliwn yn yr arian wrth gefn clustnodedig. Mae cyfanswm yr arian wrth gefn clustnodedig wedi cynyddu, yn bennaf o ganlyniad i gynnydd yn arian wrth gefn Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn ac arian wrth gefn Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi. Roedd rhain yn cael eu gwrthbwyso yn rhannol gan leihad yn yr arian wrth gefn Gwasanaeth, a chrafangu'n ôl arian wrth gefn clustnodedig i gefnogi'r gyllideb.

Mae'r economi a'r rhagolygon ar gyfer cyllid cyhoeddus wedi dirywio'n fawr yn ystod 2009-10. Mae rheoli cyllid yn ddarbodus a bwriad ymwybodol i gronni arbedion wedi atgyfnerthu adnoddau ariannol. Mae'n debyg y bydd angen y rhain i helpu i reoli'r sefyllfa sy'n dirywio.

GWYBODAETH ARALL

Mae gwybodaeth gyllidol arall ar gael ar safle gwe y Cyngor: www.ynysmon.gov.uk/cyllid
Mae'r dogfennau y cyfeirir atynt yn y Datganiad Cyfrifon ar gael gan yr Adran Gyllid, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW oni bai y rhoddir cyfeiriad arall.

DATGANIAD POLISIÂU CYFRIFEG**1. EGWYDDORION CYFFREDINOL**

Paratowyd y cyfrifon hyn yn ôl Côt Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Gyfunol (Y SORP) a gyhoeddwyd ym 2009 gan y Sefydliad Siartredig Cyllid a Chyfrifeg Cyhoeddus (CIPFA) sydd yn mabwysiadu Côt Ymarfer Cyfrifeg Gwerth Gorau. Cost hanesyddol yw'r confensiwn cyfrifo a fabwysiadwyd, wedi'i addasu gan ailbriso ambell gategori o asedau sefydlog diriaethol.

2. ASEDAU SEFYDLOG

Cyfafeir gwariant ar brynu, creu neu wella asedau sefydlog ar sail cronni gwariant cyn belled â bod yr ased yn rhoi budd am gyfnod o ragor na blwyddyn. Nid yw hyn yn cynnwys gwariant o lai na £10,000 na chynnal a chadw arferol i asedau - sy'n cael eu codi i gyfrif refeniw'r gwasanaeth. Mae gwariant sydd wedi ei gyfalafu yn briodol yn ystod y flwyddyn, ond sydd ddim yn ychwanegu at werth yr ased, yn cael ei ddileu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant am y flwyddyn honno.

Paratowyd y Fantolen gan ddefnyddio'r argymhellion sydd yn y SORP ar sut i drin asedau sefydlog. Mae'r Asedau Sefydlog wedi eu rhannu i Asedau Sefydlog Anniriaethol ac Asedau Sefydlog Diriaethol. Mae'r ail o'r rhain wedi eu categoreiddio ymhellach fel "Eiddo Gweithredol" ac "Eiddo Anweithredol" a'u cynnwys yn y Fantolen fel a ganlyn:-

- a) Prisiwyd tir ac eiddo gweithredol yn ôl eu gwerth cyfredol yn eu defnydd presennol net o ddibrisiant, heblaw am asedau arbenigol a brisir ar gost adnewyddu dibrisiedig.
- b) Mae asedau anweithredol gan gynnwys eiddo buddsoddi ac asedau dros ben sydd i'w gwerthu yn cael eu priso yn ôl eu gwerth ar y farchnad llai dibrisiant, hynny yw, yn ôl egwyddorion masnachol.
- c) Isadeiledd: Mae asedau newydd a datblygiadau yn cael eu cynnwys ar gost adeiladu net o ddibrisiant. Roedd gwerth asedau megis priffyrdd oedd yn bodoli ar 1 Ebrill 1994 wedi eu cynnwys yn y Fantolen ar ffigwr yn adlewyrchu benthyca heb ei ryddhau ar y dyddiad yna ac fe'i ysgrifennir i lawr yn flynyddol.
- ch) Nodir gwerth asedau cymunedol, megis parciau ac ardaloedd agored, yn ôl eu gwerth nominal. Prisiwyd casgliad celf y Cyngor yn Awst 2007 gan brisiwr proffesiynol allanol ac adlewyrchodd y pris yma y gwerth ar y farchnad. Mae hyn yn groes i'r SORP sydd yn dweud y dylai gwerth asedau o'r fath fod ar gost hanesyddol. Ystyrir gwerth ar y farchnad yn ffordd fwy addas o nodi gwerth i'r Cyngor.
- d) Mae offer a cherbydau yn cael eu cynnwys ar gost hanesyddol net o ddibrisiant.

Pan fo ased sefydlog diriaethol wedi ei gynnwys yn y Fantolen ar werth cyfredol, fe'i ailbrisir yn ffurfiol o leiaf bob pum mlynedd gan gynnwys y gwerth newydd yn y Fantolen. Mae gwerth yr asedau hyn yn cael ei adolygu yn flynyddol a gall gwerth categorïau penodol o asedau gael ei ddiweddarau os oes newid o sylwedd yng ngwerth y categorïau hynny. Bydd unrhyw amhariad o asedau a adnabyddir gan yr adolygiad yma yn cael sylw yn unol â pholisi cyfrifo'r Cyngor ar amhariad (gweler Polisi 5).

Am bob cynnydd yng ngwerth yr asedau, bydd credyd cyfatebol yn y Gronfa Ailbriso i gydnabod enillion heb gael eu gwireddu. Mae'r Gronfa Ailbriso yn cynnwys enillion ailbriso sydd wedi'u cydnabod ers 1 Ebrill 2007. Mae enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwn wedi'u hymgorffori yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Mae Asedau Sefydlog Anniriaethol yn cael eu cyfalafu pan fyddant yn dod â budd i'r Cyngor am fwy nag un flwyddyn ariannol (e.e. trwyddedau meddalwedd). Maent yn cael eu hamorteiddio dros oes economaidd yr ased ac yn cael eu cynnwys yn y fantolen ar gost hanesyddol net o'r amorteiddio.

3. GWARIANT REFENIW A GYLLIDIR O GYFALAF YN UNOL Â STATUD

Taliadau yw'r rhain o natur gyfalaf lle nad oes asedau yn cael eu creu ym Mantolen y Cyngor. Mae holl wariant refeniw yn y flwyddyn a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud yn cael ei ysgrifennu i lawr fel gwariant i'r cyfrif refeniw gwasanaeth perthnasol yn y flwyddyn. Ble mae'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â'r gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud o adnoddau cyfalaf sy'n bodoli neu drwy fenthycia, mae trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf wedyn yn gwyrddroi'r treuliau yn y Datganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor i sicrhau na fydd effaith ar lefel y Dreth Gyngor.

Ystyrir grantiau adnewyddu ac unrhyw symiau a dderbynnir yn ymwneud â'r cynllun Prynu Tai gyda chymorth y Cyngor, fel gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud ac os telir y symiau yma'n ôl yn ystod y flwyddyn, fe'u credydir yn ôl i'r cyfrif refeniw yn y flwyddyn y derbynnir hwy.

Mae nodyn 4 yn dangos y gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud am y flwyddyn.

4. DIBRISANT

Darperir dibrisiant i'r holl asedau sefydlog diriaethol sydd ag oes benodol yn unol â'r polisi a ganlyn:

- Nid yw asedau sydd newydd eu prynu nac asedau sydd wrthi'n cael eu codi yn dibrisio hyd oni fyddant yn cael eu defnyddio;
- Pennir dibrisiant trwy ddileu'r gost, neu ailbrisiad yr ased, llai amcangyfrif o'r gwerth fydd yn weddill, ar y sail ganlynol:-
  - Mae adeiladau yn dibrisio dros amcangyfrif o oes ddefnyddiol yr ased (amrywiol, hyd at 100 mlynedd) gan ddefnyddio'r dull llinell syth;
  - Dibrisir isadeiledd fel arfer dros ddeng mlynedd ar hugain gan ddefnyddio'r dull llinell syth;
  - Mae cerbydau ac offer yn dibrisio dros amcangyfrif o oes ddefnyddiol yr ased, fel arfer yn 5-7 mlynedd er gall fod hyd at 15 mlynedd, gan ddefnyddio'r dull llinell syth;
  - Nid yw Tiroedd yn cael eu dibrisio.
  - Nid yw Asedau Cymunedol yn cael eu dibrisio – yn bennaf, y casgliad celf yw hyn ac nid yw'n cael ei ddibrisio oherwydd bywyd economaidd defnyddiol estynedig yr ased.

Hefyd, mae enillion ailbrisiu yn cael eu dibrisio yn ôl swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth dibrisiant cyfredol a godir ar asediau ar y naill law a'r dibrisiant fyddai wedi cael ei godi ar sail costau hanesyddol ar y llaw arall. Mae'r swm hwn yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisiu i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

5. AMHARIAD

Adolygir Asedau Sefydlog Diriaethol a rhai Anniriaethol am amhariad ar ddiwedd pob cyfnod yr adroddiad ariannol.

Pan fo amhariad yn cael ei adnabod, mae'r driniaeth gyfrifo yn dibynnu ar natur yr amhariad:

- Os yw'r amhariad yn ymwneud â defnydd amlwg o fuddiannau economaidd (tebyg i ddibrisiant) yna codir y swm yn erbyn Cyfrif Refeniw'r Gwasanaeth a'i neilltuo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf trwy Ddatganiad Symudiad ar Falans Cronfa'r Cyngor. Bydd unrhyw swm sy'n cael ei neilltuo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn cael ei ostwng yn ôl gwerth unrhyw enillion ailbrisiu sy'n cael eu dal yn y Gronfa Ailbrisiu ar gyfer yr ased unigol (y swm isaf o'r golled amhariad neu o'r elwa drwy ailbrisiu).

- Os yw'r amhariad yn dilyn gostyngiad cyffredinol mewn prisiau neu unrhyw reswm arall yna mae'n cael ei ddileu yn erbyn unrhyw enillion ailbriso sy'n cael eu dal yn y Gronfa Ailbriso ar gyfer yr ased unigol hwnnw (y swm isaf o'r golled yn dilyn amhariad neu o'r cynnydd yn dilyn ailbriso). Os yw'r golled yn dilyn amhariad yn fwy na gwerth yr enillion ailbriso yna mae'r swm dros ben yn cael ei ddileu yn erbyn Cyfrif Refeniw'r Gwasanaeth a'i roi yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf trwy Ddatganiad Symudiad ar Falans Cronfa'r Cyngor.

6. **CAEL GWARED AG ASED AU SEFYDLOG DIRIAETHOL**

Rhoddir cyfrif ar sail croniant am incwm o werthu asedau. Mae cyfran o dderbyniadau o werthiant tai cyngor (75%) yn cael ei rhoi i un ochr yn wirfoddol ar gyfer ad-dalu dyledion er mwyn adlewyrchu'r rhagdybiaethau a wnaed wrth gyfrifo Cymhorthdal Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r derbyniadau cyfalaf hynny y mae modd eu defnyddio yn cael eu dal yn y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiol hyd oni ddaw'r amser i'w defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf arall neu i ad-dalu dyled. Mae'r derbyniadau net o werthu ased (gwerth y derbyniad a ddaeth i law wedi tynnu gwerth gweddilliol yr ased adeg y gwerthu) yn cael eu rhoi drwy greddyd i'r y Cyfrif Incwm a Gwariant.

Nid yw'r gwerth sy'n cael ei ddileu pan geir gwared ag asedau yn gost yn erbyn y Dreth Gyngor gan fod darpariaeth lawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau cyllido cyfalaf ar wahân. Mae'r symiau yn cael eu rhoi yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf o'r Datganiad Symudiad ar Falans Cronfa'r Cyngor. Mae unrhyw enillion ailbriso sy'n cael eu dal yn y Gronfa Ailbriso ar gyfer yr ased unigol yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Gall tenantiaid sy'n prynu eu Tai Cyngor o dan y Cynllun Hawl i Brynu hawlio disgownt sy'n lleihau'r pris gwerthu. Os bydd y disgownt yn cael ei ad-dalu yn ddiweddarach, bydd yn cael ei drin fel ennill ar werthiant asedau sefydlog a chredydif ef i'r cyfrif refeniw yn y flwyddyn y derbyniwyd yr incwm.

Ble caiff asedau eu gwerthu ac nid oes ganddynt werth ar y fantolen, a lle caiff yr incwm ei ystyried fel derbyniad cyfalaf, caiff ei drin fel ennill ar werthiant asedau sefydlog a chredydif ef i'r cyfrif refeniw yn y flwyddyn y derbyniwyd yr incwm ynddi.

7. **SAIL Y TREULIAU AM ASED AU SEFYDLOG**

Yn flynyddol codir ar y cyfrifon refeniw i'r gwasanaethau ac ar y cyfrifon statudol ddarpariaeth ar gyfer dibrisiant yng nghyswllt yr holl asedau sefydlog a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau.

Wedyn mae'r darpariaethau dibrisiant yn cael eu gwrthdroi allan yn y Datganiad Symudiad ar Falans Cronfa'r Cyngor fel bod y treuliau hyn yn cael effaith niwtral ar wariant gweithredol net a chyffredinol Cronfa'r Cyngor ac ar Gyfrif Refeniw Tai y Cyngor.

Mae gwariant gweithredol net yn cynnwys cyfrif am eitemau nad ydynt yn eitemau refeniw ac nad yw'n briodol iddynt gael effaith ar y Dreth Gyngor neu Renti Tai. O ganlyniad, wedi datgan y gwariant gweithredol net, mae'n rhaid wrth ail gysoniad i dynnu allan yr eitemau nad ydynt yn eitemau refeniw (dibrisiant ac amorteddio grantiau'r llywodraeth a ohiriwyd) a rhoi'r Lleiawswm Cyfraniad Refeniw yn eu lle.

8. **CRONFEYDD CYFALAF WRTH GEFN**

Sefydlwyd Cronfeydd Cyfalaf Wrth Gefn yn ôl gofynion y SORP ynglŷn â chyfrifo am Asedau Sefydlog.

Cronfa annosbarthiadwy yw'r Gronfa Ailbriso sydd yn cynrychioli'r balans o'r enillion ailbriso na chawsant eu gwireddu ac a grëwyd (ers 1 Ebrill 2007) o ddal asedau sefydlog.

Yn y Cyfrif Cyllido Cyfalaf y mae'r symiau sydd wedi'u neilltuo o refeniw neu o dderbyniadau cyfalaf ar gyfer cyllido gwariant ar asedau sefydlog, sef symiau i ad-dalu benthyciadau allanol a thrafodion cyllido cyfalaf penodol eraill.

9. **BUDDSODDIADAU AC ASED AU ARIANNOL ERAILL**

Mae'r asedau ariannol yn ymrannu'n ddau gategori:

- Benthyciadau a derbyniadwyon - asedau gyda thaliadau penodol neu rai y mae modd eu pennu ond heb eu rhestru mewn marchnad fyw.
- Asedau ar gael i'w gwerthu - asedau gyda phris ar y farchnad a/neu heb daliadau penodol neu rai y mae modd eu pennu.

Benthyciadau a Derbyniadwyon

Ar y cychwyn mae benthyciadau a derbyniadwyon yn cael eu mesur yn ôl eu gwerth teg ac yn cael eu cludo yn ôl y gost amorteiddiedig. Mae'r credydau blynyddol yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ar gyfer llog a dderbynnir yn seiliedig ar swm cludadwy ased wedi ei luosi gan y raddfa llog perthnasol i'r offeryn. Yn achos y benthyciadau a drefnwyd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu bod y swm a gyflwynwyd yn y Fantolen yn cyfateb i'r prif swm derbyniadwy (ynghyd â llog sydd wedi cronni) a'r llog a roddwyd mewn credyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant yw'r swm a geir yn y flwyddyn yn ôl cytundeb y benthyciad.

Pan fo asedau yn cael eu nodi fel rhai sy'n destun amhariad a hynny oherwydd y tebygrwydd, yn seiliedig ar beth a ddigwyddodd yn y gorffennol, na fydd taliadau dyledus dan y contract yn cael eu cyflwyno, yna rhoddir gostyngiad yn erbyn yr ased a chodi am hynny ar y Cyfrif Incwm a Gwariant. Bydd unrhyw enillion neu unrhyw golledion sy'n codi oherwydd dadgydnabod yr ased yn cael eu rhoddi mewn credyd/debyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant.

Asedau ar gael i'w gwerthu

Ar y cychwyn mae'r asedau sydd ar gael i'w gwerthu yn cael eu mesur a'u cludo yn ôl eu gwerth teg. Pan fo asedau gyda thaliadau penodol neu rai y mae modd eu pennu, yna mae'r credydau blynyddol i'r Cyfrif Incwm a Gwariant am log a dderbynnir yn seiliedig ar gost amorteiddiedig yr ased a'r gost honno wedi ei luosi gan raddfa llog perthnasol i'r offeryn. Yn absenoldeb unrhyw daliadau penodol neu rai y mae modd eu pennu, mae'r incwm (e.e. difidend) yn cael ei roddi mewn credyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant pan fydd hwnnw ar gael i'r Cyngor. Cedwir yr asedau yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg. Mae'r gwerthoedd yn seiliedig ar yr egwyddorion a ganlyn:

- Offerynnau gyda phrisiau a nodir ar y farchnad - pris y farchnad.
- Offerynnau eraill gyda thaliadau penodol neu rai y mae modd eu pennu - dadansoddiad o'r llif arian ar ôl disgownt.
- Cyfrannau ecwiti heb brisiau wedi eu nodi ar y farchnad - asesiad annibynnol o werth y cwmni.

I gydabod unrhyw newidiadau yn y gwerth teg rhoddir cofnod yn y Gronfa ar Gael i Werthu a bydd cydnabyddiaeth i'r enillion/colledion yn y Datganiad ar Gyfanswm yr Enillion a Cholledion Cydnabyddedig.

Y mae eithriad - sef pan ddigwyddo colledion amhariad - rhoddir y rhain mewn debyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant, ynghyd ag unrhyw golledion/enillion net i'r ased a gronnwyd yn y gronfa wrth gefn.

Pan nodir fod asedau yn wynebu amhariad oherwydd y tebygrwydd, yn seiliedig ar ddigwyddiad yn y gorffennol, na fydd y taliadau dyledus dan y contract yn cael eu cyflwyno, nodir gostyngiad i'r ased a chodir am hynny yn y Cyfrif Incwm a Gwariant.

Bydd unrhyw enillion neu golledion sy'n digwydd yn sgil dadgydnabod yr ased yn cael eu gosod mewn credyd/debyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ynghyd ag unrhyw enillion/colledion cronedig a gafodd eu cydnabod cyn hynny yn y Datganiad ar Gyfanswm yr Enillion a Cholledion Cydnabyddedig.

Onid oes modd mesur y gwerth teg mewn ffordd ddibynadwy, mae'r offeryn yn cael ei gludo yn ôl cost (a thynnu ohono unrhyw golledion amhariad).

10. DIDDORDEB MEWN CWMNIAU AC ENDIDAU ERAILL

Mae buddsoddiadau'r Cyngor mewn cwmnïau ac endidau eraill yn ymddangos yn y Fantolen fel gwerth teg neu, pan nad yw'n bosib mesur gwerth teg yn ddibynadwy, fel y gost wreiddiol, gyda darpariaeth yn cael ei gwneud, fel yn briodol, ar gyfer unrhyw golledion amhariad.

Pan fo'r Cyngor â budd mewn corff cysylltiedig ac yn cael buddiannau o'r corff ond hefyd yn wynebu'r risgiau cysylltiedig yna bydd y Cyngor yn penderfynu gyda golwg ar eu sylwedd a fydd angen Datganiadau Cyllidol Cyfun yn unol â gofynion y SORP. Wrth benderfynu ar y dull cyfrifo yng nghyswllt y budd sydd ganddo mewn corff bydd y Cyngor yn rhoddi sylw i faint o ddylanwad ac o reolaeth sydd ganddo dros y corff hwnnw. Nid oes unrhyw berthynas grwp.

11. YMRWYMIADAU CYLLIDOL - BENTHYCIADAU A THALU DYLEDION

Ar y cychwyn mae ymrwymadau cyllidol yn cael eu mesur yn ôl eu gwerth teg ac yn cael ei gludo yn ôl y gost wedi'i amorteiddio. Mae'r treuliau blynyddol i'r Cyfrif Incwm a Gwariant ar gyfer llog taladwy yn seiliedig ar y swm i'w ddwyn ymlaen ar gyfer yr ymrwymiad wedi ei luosi gan y raddfa llog perthnasol i'r offeryn. Ar gyfer portffolio'r Cyngor, mae hyn yn golygu bod y swm a gyflwynir yn y Fantolen yn cyfateb i'r prif swm derbyniadwy plws llog wedi ei gronni hyd at 31 Mawrth, a'r llog a godir yn erbyn y Cyfrif Incwm a Gwariant yw'r swm taladwy am y flwyddyn yn y cytundeb llog. Mae'r symudiad yn y swm sy'n cael ei gario ar gyfer y cyfnod yn cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng cost y llog a godir yn erbyn y Cyfrif Incwm a Gwariant ar y naill law a'r arian dalwyd, y prif swm a'r llog, ar y llaw arall.

Mae'r enillion a'r colledion ar adbryniant neu setliad cyn pryd o fenthyciadau yn cael eu credu a'u debydu i'r Gwariant Gweithredol Net yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ym mlwyddyn yr adbryniant/setliad. Fodd bynnag, pan mae'r adbryniant wedi ei wneud fel rhan o'r gwaith ailstrwythuro o'r portffolio benthyciadau sy'n cynnwys addasu neu gyfnewid offerynnau sy'n bodoli eisoes, yna mae'r premiwm neu'r disgownt unai'n cael eu dileu o neu eu hychwanegu at y gost amorteiddiedig o'r benthyciad newydd neu sydd wedi ei addasu, gyda'r gostyngiad i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn cael ei rannu dros oes y benthyciad drwy addasu'r raddfa log berthnasol.

Mae'r elfen a godir i Gronfa'r Cyngor ac i'r Cyfrif Refeniw Tai yn cael ei lywodraethu gan reoliadau. Mae'r elfen a godir ar y Cyfrif Refeniw Tai yn cael ei had-dalu dros ddeng mlynedd neu dros weddill oes y benthyciad a ad-delir (os ydyw'n llai) i gyfateb i'r cymhorthdal a dderbynnir. Pan fo gwahaniaeth rhwng y premiwm yn ymwneud â'r Cyfrif Refeniw Tai a godir o refeniw ar y naill law a'r swm ad-delir i'r Cyfrif Refeniw Tai yn ôl trefniadau statudol ar y llaw arall, yna gwneir neilltuad o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol er mwyn cynnal balans y Cyfrif Refeniw Tai ar y lefel amcangyfrifedig o fewn y gweithdrefnau cyfrifo statudol.

Ble mae premiwm a disgownt wedi ei godi i'r Cyfrif Incwm a Gwariant, mae'r rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei rannu dros rai blynyddoedd i'r dyfodol. Cysonir y swm a godir i'r Cyfrif Incwm a Gwariant ar gost net yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor, drwy drosglwyddiad i'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol neu ohono yn y Datganiad Symudiad ym Malans Cronfa'r Cyngor.

12. CRONNI INCWM A GWARIANT

Cedwir cyfrifon y Cyngor ar sail cronni yn unol â'r SORP. Golyga hyn fod symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor neu ganddo, lle mae'r cyflenwad neu'r gwasanaeth wedi ei ddarparu neu ei dderbyn yn ystod y flwyddyn, yn gynywysedig yn y cyfrifon p'un a ydynt wedi derbyn tâl neu eu talu ai peidio yn y flwyddyn.

Cyfrifir am log sy'n daladwy ar fenthyciadau ac a dderbynnir ar fuddsoddiadau, ar sail graddfa llog perthnasol i'r offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na'r llif arian a sefydlir neu a benodir gan contract.

Cronnir grantiau a hawliwyd neu sy'n gymwys i'w hawlio ar gyfer defnydd refeniw a chyfalaf. Mae rhai hawliadau grant yn cael eu cwblhau ar ôl gorffen y cyfrifon ac yn yr achosion yma cronnir y grant ar sail yr amcangyfrif gorau sydd ar gael, a chyfrifir am unrhyw wahaniaethau yn y flwyddyn ddilynol.

13. TRETH AR WERTH (TAW)

Ac eithrio Treth ar Werth yng nghyswllt rhai cerbydau penodol a brynir, mae'r Cyngor yn derbyn ad-daliad TAW. O'r herwydd mae'r cyfrifon wedi eu paratoi heb gynnwys y dreth hon, oni bai am achlysuron lle nad oes modd adennill y dreth.

14. GRANTIAU LLYWODRAETH

Fe gredydir grantiau refeniw i incwm i gyfateb â'r gwariant priodol.

Rhoddir cyfrif am grantiau ar sail croniant a chânt eu cydnabod wrth gydymffurfio â'r amodau ar gyfer derbyn grant a phan fo sicrwydd rhesymol y derbynnir yr arian.

Fe gredydir grantiau a chyfraniadau gan y Llywodraeth am asedau sefydlog a gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud i gyfrif grantiau llywodraeth gohiriedig, gan eu rhyddhau i gyfrif refeniw yn unol â'r dibrisiant a godir ar yr ased perthnasol neu wrth ysgrifennu i lawr y gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud.

Pan fo grantiau wedi'u derbyn a dim modd eu priodoli'n uniongyrchol i ased sydd wedi dibrisio, mae'r incwm yn cael ei drosglwyddo drwy gredyd i gyfrif refeniw'r gwasanaeth perthnasol yn ystod blwyddyn derbyn yr incwm.

Ar gyfer 2008/09, cyflwynwyd newid gan y SORP yn y cyfrifo am y balans cronedig o grantiau'r llywodraeth, er mwyn sgwennu i ffwrdd unrhyw grantiau nad ydynt wedi eu priodoli'n uniongyrchol i ased sydd wedi ei ddibrisio ac mae'r Cyngor yn gweithio tuag at gydymffurfio'n llawn gyda'r SORP.

15. ARIAN WRTH GEFN A DARPARIAETHAU

Cedwir symiau wrth gefn i gwrdd â gwariant a gyfyd yn y dyfodol. Mae rhestr o'r arian wrth gefn ynghyd â phwrpas y rheini yn ymddangos yn Nodyn 23 i'r Prif Ddatganiadau Ariannol. Mae'r Cyngor yn clustnodi darpariaethau ar gyfer ymrwymadau o amseriad neu swm ansicr; ymddengys y manylion yn Nodyn 22.

16. YMRWYMIADAU AMODOL

Mae'r SORP yn diffinio ymrwymadau amodol unai fel rhwymedigaeth posibl o weithgareddau'r gorffennol sydd a'i fodolaeth yn ddibynnol ar weithgareddau ansicr y dyfodol, neu rhwymedigaeth bresennol sydd ddim yn cael ei adnabod gan nad yw mesuriad y rhwymedigaeth yn ddibynadwy neu os nad yw hi'n debygol bydd trosglwyddiad o fuddiannau economaidd yn digwydd.

17. BUDDIANNAU YMDDEOL

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Cynllun Pensiwn yr Athrawon a weinyddir gan yr Adran Plant, Ysgolion a Theuluoedd.
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddiannau penodol i aelodau (lwmp swm wrth ymddeol a phensiynau), ac a enillwyd wrth i weithwyr weithio i'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae trefniadau'r cynllun i Athrawon yn golygu nad oes modd priodoli'r ymrwymadau am y buddiannau hyn i'r Cyngor. O'r herwydd cedwir cyfrifon i'r cynllun fel petai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig - nid oes cydnabyddiaeth i'r ddyletswydd neu'r cyfrifoldeb am dalu buddiannau'r dyfodol yn y fantolen a chodir ar y cyfrifon refeniw am daliadau'r cyflogwr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn i'r Adran Plant, Ysgolion a Theuluoedd.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol - Cedwir cyfrifon i'r Cynllun Llywodraeth Leol fel cynllun buddiannau diffiniedig:

- Mae'r ymrwymadau i Gynllun Pensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y fantolen yn ôl dull actiwariol gan ddefnyddio'r dull uned ragamcanedig - h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol yng nghyswllt buddiannau ymddeol a enillwyd hyd yma gan y gweithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau yng nghyswllt cyfraddau marw, cyfraddau trosiant y gweithwyr ayyb. a hefyd ar ragamcanion yng nghyswllt enillion rhagamcanedig y gweithwyr presennol.
- Rhoddir disgownt yn erbyn yr ymrwymadau i lawr i'w gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt (yn seiliedig ar raddfa dychweliant awgrymiadol ar fondiau corfforaethol o safon uchel fel sydd wedi ei fesur gan gynnyrch ar iboxx Sterling Corporate Index AA dros 15 mlynedd).
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y fantolen yn ôl eu gwerth teg:
  - stociau a ddyfynnir – pris bid (ers 2009)
  - stociau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
  - stociau uned - cyfartaledd cyfraddau'r bidiau a'r cynigion
  - eiddo - gwerth ar y farchnad.
- Mae'r newid yn yr ymrwymadau pensiwn net yn cael ei ddadansoddi fesul saith rhan:
  - costau gwasanaeth cyfredol - cynnydd yn yr ymrwymadau oherwydd nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi ei glustnodi i gyfrifon refeniw'r gwasanaethau y mae'r gweithwyr yn gweithio iddynt.
  - costau gwasanaeth y gorffennol - y cynnydd yn yr ymrwymadau oherwydd penderfyniadau a wnaed eleni ac effaith y rheini yn ymwneud â nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd ym mlynnyddoedd y gorffennol - debyd i Gost Net y Gwasanaethau fel rhan o'r Costau na Ddosberthir.
  - costau llog - y cynnydd disgwylidig yng ngwerth presennol yr ymrwymadau yn ystod y flwyddyn wrth i'r rheini symud blwyddyn yn nes i gael eu talu - debyd i'r Gwariant Gweithredol Net.
  - dychweliad a ddisgwylir ar asedau - y dychweliad buddsoddol blynyddol ar asedau'r gronfa a briodolir i'r Cyngor, yn seiliedig ar gyfartaledd o'r dychweliad disgwylidig yn y tymor hir - credyd i Wariant Gweithredol Net.
  - enillion/colledion ar setliadau a chwtogiadau - o ganlyniad i gamau a gymerir i ryddhau'r Cyngor o ymrwymadau neu ddigwyddiadau sy'n gostwng gwasanaeth disgwylidig y dyfodol neu'r buddiannau i weithwyr cronedig - debyd i Gost Net y Gwasanaethau fel rhan o'r Costau na Ddosberthir.
  - enillion a cholledion actiwariol - newidiadau yn yr ymrwymadau pensiwn net sy'n codi am nad yw'r digwyddiadau yn cyfateb i'r rhagdybiaethau yn y prisiad actiwariol diwethaf neu oherwydd bod yr actiwariâu wedi diweddarau eu rhagdybiaethau - nid yw'n cael ei godi o refeniw.
  - cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Pensiwn Gwynedd - arian parod a dalwyd i mewn fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn.

Mae'r darpariaethau statudol yn cyfyngu ar allu'r Cyngor i godi yn erbyn y Dreth Gyngor, y symiau hynny sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn yn y flwyddyn. Yn Natganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor, golyga hyn fod y debydau a'r credydau ar gyfer buddiannau pensiynau yn cael eu dileu ac yn eu lle ceir debydau am yr arian a dalwyd i'r gronfa bensiynau ac unrhyw symiau yn daladwy i'r gronfa ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau Dewisol - Yn ogystal mae gan y Cyngor rai pwerau i dalu buddiannau ymddeol dewisol pan fo gweithwyr yn ymddeol yn gynnar. Mae unrhyw ymrwymiadau y tybir eu bod am godi yn sgil rhoi dyfarniad i unrhyw aelod o'r staff (gan gynnwys athrawon) yn cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisïau â'r rheini a ddefnyddir yng nghyswllt Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

18. **STOCIAU A GWAITH AR EI HANNER**

a) **Stociau**

Cedwir storfa gan y Gwasanaeth Cynnal a Chadw Adeiladau. Mae'n cynnwys defnyddiau adeiladu a phartiau sbâr cerbydau ac fe'u dangosir yn y fantolen gyda'r pris diweddaraf. Mae'r SORP yn dweud y dylai'r rhain gael eu priso ar yr isaf o bris cost a gwerth net dichonadwy ond dim ond y pris diweddaraf y mae'r systemau cyfrifeg yn ei roi, ac mae hyn yn wyriad o'r SORP. Prisiwyd y stociau eraill ar bris cost.

b) **Gwaith ar ei hanner**

Mae'r rhan fwyaf o'r gwaith ar ei hanner yn waith y Gwasanaeth Priffyrdd y codir amdano. Mae'n cael ei brisio ar gost.

19. **LLOG MEWNOL**

Buddsoddir balansau arian gan yr Awdurdod yn unol â'i Bolisïau Rheoli Trysorlys a Buddsoddi, am gyfnodau o hyd at bum mlynedd ac fe gronnir a chredydir yr incwm i Gronfa'r Cyngor. Credydir llog i'r cronfeydd ymddiriedol a chyfrifon trydydd parti eraill ar sail y raddfa log a enillwyd gan y Cyngor. Mae rhai cronfeydd wrth gefn hefyd yn derbyn llog trwy drosglwyddiad sydd wedi ei glandro ar yr un sail.

20. **GORBENION**

Codir neu dyrennir Costau Gwasanaethau Cefnogol - boed yn ganolog neu'n adrannol - i gyfrifon refeniw'r gwasanaethau ar sail briodol yn ôl y Côd Ymarfer Gwerth Gorau. Yr unig eithriad i gostio amsugno cyfan yw'r eitemau sy'n perthyn i'r Craidd Corfforaethol a Democrataidd a Chostau Na Ddosberthir; ni ddyrennir y rhain ac maent yn cael eu datgelu yn y Cyfrif Incwm a Gwariant.

Y mae costau Craidd Corfforaethol a Democrataidd yn cynnwys pob gweithgaredd penodol sydd a wnelo'r Cyngor â fo, am ei fod yn awdurdod etholedig, amlbwrpas. Felly, y mae cost y gweithgareddau hyn yn uwch na phe byddai cyfres o gyrff annibynnol, un pwrpas, wedi eu henwebu, yn rheoli'r gwasanaethau. Felly, nid oes sail resymol dros ddyrannu'r costau hyn i wasanaethau. Prif elfennau Costau Na Ddosberthir yw elfennau o gostau pensiwn megis costau gwasanaeth yn y gorffennol, setliadau a chwtogiadau.

CYFRIF INCWM A GWARIANT 2009/10

GWARIANT AR WASANAETHAU	Nodiadau	Gwariant	Incwm	Gwariant	2008/09
		Gros £'000	Gros £'000	Net £'000	Gwariant Net Wedi ei ail- ddatgan £'000
- Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd		6,075	(5,289)	786	638
- Gwasanaethau Diwylliannol a Chysylltiedig	troednodyn 1	10,328	(4,652)	5,676	6,250
- Gwasanaethau Addysg a Phlant		60,215	(12,317)	47,898	58,807
- Gwasanaethau Priffyrdd, Ffyrdd a Chludiant		12,307	(3,931)	8,376	11,386
- Gwasanaethau Tai		44,189	(42,440)	1,749	17,872
- Gofal Cymdeithasol Oedolion		32,739	(11,753)	20,986	21,272
- Cynllunio a Datblygu	troednodyn 1	6,499	(3,828)	2,671	8,186
- Gwasanaethau Amgylcheddol	troednodyn 1	13,671	(4,885)	8,786	10,386
- Craidd Corfforaethol a Democrataidd		4,282	(882)	3,400	4,590
Costau Na Ddosberthir	troednodyn 2	161	0	161	206
COST NET Y GWASANAETHAU		190,466	(89,977)	100,489	139,593
Ardollau gan gyd bwyllgorau a chyrff eraill	32	3,471	0	3,471	3,396
Preseptau a dalwyd i Gynghorau Cymuned		803	0	803	784
Preseptau a dalwyd i'r awdurdod heddlu	troednodyn 3	5,716	0	5,716	5,477
Incwm Buddsodiadau a Llog		0	(921)	(921)	(3,433)
Llog Taladwy a Threuliau Tebyg		5,170	0	5,170	5,208
Disgownt ar ad-dalu benthyciadau yn gynnar		0	0	0	(691)
Costau llog pensiwn ac enillion disgwylidig ar asedau pensiwn	35	13,257	(8,142)	5,115	2,356
Enillion ar gael gwared o Asedau Sefydlog		0	(640)	(640)	(248)
GWARIANT GWEITHREDOL NET		218,883	(99,680)	119,203	152,442
Grantiau Cyffredinol y Llywodraeth				(75,073)	(74,264)
Y Dreth Gyngor - troednodyn 3	29			(29,562)	(28,326)
Aildosbarthiad Trethi Annomestic Cenedlaethol	30			(18,787)	(18,278)
Cyfanswm Ffynonellau Cyllido				(123,422)	(120,868)
(GWARGED)/DIFFYG AM Y FLWYDDYN				(4,219)	31,574

1. Dan y Côt Ymarfer (Cyfrifeg) Gwerth Gorau buasai'r tair llinell hyn o wariant gwasanaeth yn cael eu cyfuno dan 'Gwasanaethau Diwylliannol, amgylcheddol a chynllunio'. Mae'r Cyngor yn datgelu'r llinellau hyn ar wahân er mwyn cyflwyno dadansoddiad manylach o'r gwariant.
2. Mae'r Costau Na Dosberthir yn ymwneud â chostau pensiwn gwasanaeth y gorffennol na ellir eu rhoi yn erbyn gwasanaeth arbennig – gweler nodyn 35.
3. Wedi eu hailddatgan i adlewyrchu newidiadau yn y SORP yn y modd y bu i ni drin prae-septau'r Awdurdod Heddlu a'r Dreth Gyngor, oedd wedi eu dangos fel ffigwr net yn 2008/09.

DATGANIAD SYMUDIADAU AR Y FALANS CRONFA'R CYNGOR 2009/10

DATGANIAD SYMUDIADAU AR Y FALANS CRONFA'R CYNGOR 2009/2010	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Diffyg am y flwyddyn ar y Cyfrif Incwm a Gwariant	(4,219)	31,574
	3,208	(29,884)
Y swm net ychwanegol sy'n angenrheidiol dan statud ac arferion priodol anstadudol ac i'w roddi mewn debyd neu mewn credyd ym Falans Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn (Cynnydd) / Diffyg yng Nghronfa'r Cyngor am y flwyddyn	(1,011)	1,690
Balans Cronfa'r Cyngor a ddygwyd ymlaen	(7,942)	(9,632)
Balans Cronfa'r Cyngor i'w ddwyn ymlaen	(8,953)	(7,942)
Y swm y mae Ysgolion yn ei ddal dan y cynlluniau rheoli lleol o Falans Cronfa'r Cyngor	(3,145)	(3,246)
Y swm o Falans Cronfa'r Cyngor sydd ar gael yn gyffredinol ar gyfer gwariant newydd	(5,808)	(4,696)
	(8,953)	(7,942)

**NODYN AR GYSONI EITEMAU I'R DATGANIAD O SYMUDIADAU AR FALANS CRONFA'R
CYNGOR 2009/10**

	2009/10		2008/09	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Y symiau a gynhwyswyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ond y mae'n rhaid eu heithrio yn statudol wrth benderfynu ar y Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn				
Amortieiddio asedau sefydlog anniriaethol - Nodyn 2	(99)		(113)	
Dibrisiant ac amhariad asedau sefydlog	(19,191)		(41,363)	
Grantiau Llywodraeth Gohiriedig - Dibrisiant Cyfatebol - Nodyn 6	15,674		3,711	
Grantiau Llywodraeth Gohiriedig - Gwariant Refeniw Cyfatebol a Gyllidir o Gyfalaf yn unol â Statud	1,833		1,628	
Dibrisiant yng ngwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud i'w cyllido o adnoddau cyfalaf	(2,445)		(2,500)	
Ad-dalu Grantiau, Blaendaliadau a Morgeisi	476		369	
Gwahaniaeth rhwng y treuliau i'r Cyfrif Incwm a Gwariant a'r symiau taladwy / derbyniadwy i'w hadnabod dan ddarpariaethau statudol yn ymwneud â phremiymau a disgowntiau ar ad-daliad cynnar o ddyled	(134)		653	
Ennill Net ar Werthu Asedau Sefydlog	640		248	
Treuliau Net am fuddiannau ymddeol yn unol â FRS 17- Nodyn 35 Cyfrif Incwm a Gwariant	(8,853)		(7,982)	
		(12,099)		(45,349)
Symiau heb eu cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ond y mae'n rhaid eu cynnwys yn statudol wrth benderfynu ar y Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor am y Flwyddyn				
Darpariaeth statudol i ad-dalu dyled	3,264		3,107	
Gwariant Cyfalaf a godwyd yn y flwyddyn ar Gronfa'r Cyngor	2,319		4,880	
Cyfraniad y Cyflogwr yn daladwy i'r Gronfa Bensiwn - Nodyn 35	8,102		7,296	
		13,685		15,283
Trosglwyddiadau i Falans Cronfa'r Cyngor ac ohono ac y mae'n rhaid eu hystyried wrth bennu ar y Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn				
Trosglwyddiad Net i / (O) y Cyfrif Refeniw Tai	540		(53)	
Trosglwyddiad Net i Arian wrth Gefn Clustnodedig	1,082		235	
		1,622		182
Y Swm Ychwanegol Net y mae'n rhaid ei roddi mewn Credyd/(Debyd) ym Malans Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn		3,208		(29,884)

DATGANIAD AR GYFANSWM YR ENILLION A CHOLLEDION CYDNABYDDEDIG 2009/10

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
(Gwarged)/Diffyg am y flwyddyn ar y Cyfrif Incwm a Gwariant	(4,219)	31,574
Enillion yn codi ar ôl ailbriso Asedau Sefydlog	0	(382)
Diffyg yn codi o ailbriso asedau ar gael i'w gwerthu	812	1,097
Colledion Actiwariol yng nghyswllt Pensiynau - gweler nodyn 38	66,106	26,645
Cyfanswm Colledion Cydnabyddedig am y Flwyddyn	62,699	58,934

Y FANTOLEN		2010		2009	
AR 31 MAWRTH		£'000	£'000	£'000	£'000
Asedau Sefydlog -					
Asedau Sefydlog Anniriaethol	2		140		165
Asedau Sefydlog Diriaethol - Asedau Gweithredol	3				
- Tai Cyngor		95,668		93,225	
- Tir ac eiddo eraill		139,287		141,287	
- Cerbydau ac offer		2,803		2,816	
- Isadeiledd		42,746		40,127	
- Asedau Cymunedol		18,121	298,625	18,121	295,576
Asedau Sefydlog Diriaethol - Asedau Anweithredol	3				
- Asedau dros ben i'w gwerthu			4,759		5,220
- Eiddo buddsoddi			1,887		1,810
- Asedau yn cael eu Creu			384		886
CYFANSWM ASEDAU SEFYDLOG			305,795		303,657
Dyledwyr Tymor Hir	15		475		276
Buddsoddiadau Tymor Hir	16		1		5,265
CYFANSWM ASEDAU TYMOR HIR			306,271		309,198
Asedau Cyfredol :					
- Stociau a Gwaith ar ei Hanner	17	423		384	
- Dyledwyr a Thaliadau ymlaen Llaw	18	25,989		21,268	
- Buddsoddiadau	16	15,741		13,345	
- Arian a Banc	19	9,109	51,262	9,976	44,973
CYFANSWM ASEDAU			357,533		354,171
Ymrwymadau Cyfredol :					
- Credydwyr, Derbyniadau ymlaen Llaw ac Adneuon	20	(19,995)		(19,694)	
- Benthycia Tymor Byr	9	(1,727)		(1,610)	
- Gorddrafft Banc	19	(1,900)	(23,622)	(3,808)	(25,112)
CYFANSWM ASEDAU LLAI YMRWYMIADAU			333,911		329,059
CYFREDOL					
Ymrwymadau Tymor Hir:					
Benthycia Tymor Hir	9	(97,608)		(90,115)	
Darpariaethau	22	(2,981)		(3,457)	
Ymrwymiad yn ymwneud â chynlluniau pensiwn buddion a ddiffinnir	35	(135,891)		(69,033)	
Credydau a Ohiriwyd	21	(4)		(6)	
Grantiau Llywodraeth Gohiriedig a chyfraniadau	6	(63,245)	(299,729)	(69,567)	(232,178)
CYFANSWM ASEDAU LLAI YMRWYMIADAU			34,182		96,881
Cronfa wrth gefn ailbrisió	7		4,585		5,634
Cyfrif Addasu Cyfalaf	11		138,390		136,135
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	26		545		679
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiol	13		2,925		1,659
Cronfa wrth gefn offerynnau ariannol ar gael i'w gwerthu	27		0		812
Cronfa Wrth Gefn Pensiwn	35		(135,891)		(69,033)
Cronfa Wrth Gefn y Cyfrif Refeniw Tai			2,376		1,836
Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig Eraill	23		12,299		11,217
Balansau Ysgolion	28		3,145		3,246
Balansau Cyffredinol			5,808		4,696
CYFANSWM GWERTH NET			34,182		96,881

Mae gwerth net wedi ei wneud o'r adnoddau refeniw a chyfalaf sydd ar gael i gwrdd â gwariant y dyfodol, enillion neu gollodion heb eu gwireddu (cronfa wrth gefn ailbrisió) ac addasiadau i leddfu effaith y gwahaniaethau rhwng gofynion cyllidol arferol a chytunedig (UK GAAP) a'r gofynion cyfrifo statudol (Cyfrif Addasu Cyfalaf a'r Cronfa Wrth Gefn Pensiynau).

DATGANIAD LLIF ARIAN 2009/10

	2009/10		2008/09
	£'000	£'000	£'000
GWEITHGAREDDAU REFENIW			
Llif Arian Allan:			
Arian a dalwyd i weithwyr ac ar eu rhan	79,184		76,413
Taliadau Arian gweithredu eraill	98,668		86,033
Budd-dal Tai a dalwyd allan	8,605		6,479
Preseptau a dalwyd	6,518		6,261
		192,975	175,186
Llif Arian i Mewn:			
Rhenti (ar ôl gostyngiad)	(3,923)		(3,993)
Derbyniadau y Dreth Gyngor	(29,302)		(28,502)
Derbyniadau Trethi Annomestig Cenedlaethol o'r Gronfa	(18,787)		(18,728)
Genedlaethol - Nodyn 30			
Grant Cymorth Refeniw a Grantiau Cyffedinol eraill - Incwm a Gwariant	(75,073)		(74,264)
Grantiau Adran Gwaith a Phensiynau ar gyfer Budd-daliadau	(7,945)		(6,148)
Grantiau eraill y Llywodraeth Nodyn 19c	(37,250)		(37,907)
Arian a dderbyniwyd am nwyddau a gwasanaethau	(23,592)		(17,572)
		(195,872)	(187,114)
LLIF ARIAN GWEITHGAREDDAU REFENIW (gweler Nodyn 19a)			(2,897)
			(11,928)
DYCHWELIAD AR FUDDSODDIADAU A CHYNNAL Y CYLLIDO:			
Llif Arian Allan:			
- Llog a dalwyd		5,053	5,078
Llif Arian i Mewn:			
- Incwm ar Fuddsoddiadau	(860)		(1,200)
- Llog a dderbyniwyd	(863)	(1,723)	(1,262)
			3,330
			2,616
GWEITHGAREDDAU CYFALAF:			
Llif Arian Allan:			
- Prynu Asedau Sefydlog	22,771		24,778
- Gwariant a gyllidwyd gan Cyfalaf yn unol â statud	1,934		2,543
		24,705	27,321
Llif Arian i Mewn:			
- Gwerthiant Asedau Sefydlog	(1,354)		(906)
- Grantiau Cyfalaf a dderbyniwyd - Nodyn 19c	(14,305)		(12,699)
- Derbyniadau arian parod Cyfalaf arall	(401)		(411)
		(16,060)	(14,016)
			8,645
			13,305
LLIF ARIAN ALLAN NET CYN CYLLIDO			9,078
			3,993
RHEOLI ADNODDAU HYLIFOL			
Gostyngiad net yn y buddsoddiadau tymor byr - Nodyn 19b		(2,500)	(13,671)
Gostyngiad net yn adnoddau hywifol arall		(126)	(152)
			(2,626)
			(13,823)
CYLLIDO:			
Llif Arian Allan:			
- Ad-daliad symiau a fenthycwyd - Nodyn 19b		7	13,007
Llif Arian i Mewn:			
- Benthycia o'r newydd - Nodyn 19b		(7,500)	(13,000)
- Benthycia tymor byr o'r newydd		0	0
			7
		(7,493)	7
CYNNYDD NET MEWN ARIAN			(9,823)

NODIADAU AR Y PRIF DDATGANIADAU ARIANNOL**1. GRANTIAU LLYWODRAETH A OHIRIWD**

Yn unol â gofynion SORP 2008, rhaid i unrhyw falans sydd wedi cronni mewn perthynas â grantiau llywodraeth a oedd ddim yn gysylltiedig gydag unrhyw ased unigol cyn 31 Mawrth 2007, drosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae addasiad o £12.5 miliwn a dangosir hyn yn y flwyddyn gyfredoll. Ar 31 Mawrth 2010, roedd balans y Grantiau Llywodraeth a Ohiriwyd a Chyfraniadau yn £63.245 miliwn.

2. ASEDAU SEFYDLOG ANNIRIAETHOL

Mae Asedau Sefydlog Anniriaethol yn asedau nad ydynt yn ariannol ac sydd heb ffurf ffisegol ond gellir eu hadnabod ac maent yn cael eu rheoli gan y corff trwy berchnogaeth neu hawliau cyfreithiol.

Dyma'r symudiadau yn yr asedau sefydlog anniriaethol:

	2009/10 Cyfanswm £'000	2008/09 Cyfanswm £'000
Balans a ddygwyd ymlaen ar 1 Ebrill	165	245
Gwariant yn y Flwyddyn	74	33
Amorteiddio	(99)	(113)
Balans i'w ddwyn ymlaen ar 31 Mawrth	140	165

Mae'r Asedau Sefydlog Anniriaethol uchod i gyd yn ymwneud â meddalwedd, ac mae'r gost yn cael ei amorteiddio dros fywyd economaidd yr ased - pum mlynedd fel arfer.

3. ASEDAU SEFYDLOG DIRIAETHOL

Roedd Cyngor Sir Ynys Môn yn berchen ar yr asedau sefydlog diriaethol canlynol ar 31 Mawrth 2010:-

Tir ac Adeiladau Addysg	49	Ysgolion Cynradd	Gwarchod y Cyhoedd	35	Bloclau Cyfleusterau Cyhoeddus
	5	Ysgolion Uwchradd			
	1	Ysgolion Arbennig	Gweinyddiaeth	10	Adeiladau Gweinyddiaeth / Depo
Hamdden a Threftadaeth	3	Canolfannau Hamdden gyda Phyllau	Tai	3,814	Tai a Fflatiau
	2	Canolfan Hamdden heb Bwll		amrywiol	Plotiau ar werth
	13	Cyfleusterau Cymunedol Ieuenctid			
	10	Llyfrgelloedd	Cerbydau	45	Bysiau Mini
	9	Amgueddfeydd/Orielau		3	Llyfrgelloedd Symudol
	1	Cwrs Golf		163	Erail
Gwasanaethau Cymdeithasol	11	Cyfleusterau		2	Cychod
	2	Cartrefi Plant		2	Badau Dwr Personol
	7	Cartrefi Pobl Hyn	Isadeiledd	1212 Km	Ffyrdd
Eiddo	8	Canolfannau Dydd		7	Pier / Porthfeydd/Lithrfeydd
	24	Tir ac eiddo amrywiol		68	Meysydd Parcio
	97	Mân-ddaliadau		1	PeiriantTrin Gwastraff
Datblygu Economaidd	1	Terminws Maes Awyr		1	Safle Gwaredu Gwastraff
	112	Siopau/Gweithdai/Unedau Diwydiannol	Asedau Cymunedol	1	Pont Droed
	4	Stadau Diwydiannol		1	Peiriant Cynhyrdu Trydan
				1	Casgliad Celf
			28	Parciau ac Ardaloedd Agored	

Mae'r sail dros gynnwys asedau yn y fantolen wedi cael sylw yn y Datganiad Polisiâu Cyfrifeg (Polisi 2).

Dyma'r symudiadau yn yr asedau sefydlog diriaethol:-

	2009/10						
	Anheddau'r Cyngor	Tir Arall ac Adeiladau	Offer a Cherbydau	Isadeiledd	Cymuned	Ddi-weithredol	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Prisiad							
Ar 1 Ebrill 2009	100,822	150,406	4,366	43,328	18,121	7,945	324,988
Ychwanegiadau	-	2,315	938	4,485	-	63	7,801
Gwerthiannau	(210)	(447)	-	-	-	-	(657)
Ailbrisiadau	6,319	0	-	-	-	-	6,319
Ail ddsbarthiadau	-	935	-	-	-	(935)	-
Ar 31 Mawrth 2010	106,931	153,209	5,304	47,813	18,121	7,073	338,451
Dibrisiant							
Ar 1 Ebrill 2009	7,597	9,119	1,550	3,201	-	29	21,496
Cost am y flwyddyn	3,674	4,833	951	1,866	-	14	11,338
Dileuwyd ar werthiant	(8)	(30)	-	-	-	-	(38)
Ar 31 Mawrth 2010	11,263	13,922	2,501	5,067	-	43	32,796
Gwerth Llyfr Net							
Ar 1 Ebrill 2009	93,225	141,287	2,816	40,127	18,121	7,916	303,492
Ar 31 Mawrth 2010	95,668	139,287	2,803	42,746	18,121	7,030	305,655

Ail-brisiwyd tir ac adeiladau'r Cyngor fel ar 1 Ebrill 2005 gan Brisiwr y Cyngor. Darparwyd y tystysgrifau gan brisiwr sydd yn Aelod o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (FRICS) ac oedd yn aelod staff o'r Cyngor pan roddwyd y tystysgrifau. Darparwyd adolygiadau a diweddariadau 2009/10 gan ein prisiwr cyfredol, sydd hefyd yn Aelod o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (MRICS). Yn ogystal, darparodd y prisiwr ddiweddariadau i brisiadau rhai categorïau o asedau o 2009 i 2010 ar sail cynyddu canrannau. Cynyddodd gwerth tai cyngor gan 6.8% yn y flwyddyn hon a chafodd y cynnydd hwnnw wedyn ei adlewyrchu yn y cyfrifon.

Mae sail prisiadau'r amrywiol fathau o asedau i'w gweld ym Mholisi 2 yn y Datganiad Polisiâu Cyfrifeg. Codir dibrisiant ar sail llinell syth fel y dangosir ym Mholisi 4 yn y Datganiad Polisiâu Cyfrifeg.

4. **GWARIANT CYFALAF A CHYLLIDO**

Yn ystod 2009/10, gwariwyd £24.5 miliwn (£26.9m yn 2008/09) ar Asedau Sefydlog Anniriaethol (Nodyn 2), Asedau Sefydlog Diriaethol (Nodyn 3) a Gwariant Refeniw a Gyllidir o Gyfalaf yn Unol â Statud.

	2009/10	2008/09
	£'000	£'000
Angen Cyllido Cyfalaf Agoriadol	92,329	88,501
Buddsoddiad Cyfalaf		
Asedau Gweithredol - Asedau Sefydlog Anniriaethol	74	33
- Asedau Sefydlog Diriaethol	7,738	6,524
- Gwariant Cyfalaf Heb Gynnydd	14,171	10,521
Asedau Anweithredol	63	7,275
Gwariant Refeniw a Gyllidir o Gyfalaf yn unol â Statud	2,445	2,500
Ffynonellau Cyllido		
Derbyniadau cyfalaf (gan gynnwys y rhai a neilltiwyd i ad-dalu dyled)	(454)	(1,203)
Grantiau y Llywodraeth a chyfraniadau eraill ddyrannwyd	(11,201)	(13,835)
Darpariaeth refeniw (gan gynnwys symiau a neilltuwyd i ad-dalu dyled)	(5,583)	(7,987)
Angen Cyllido Cyfalaf Cau	99,582	92,329
Eglurhad ar symudiadau yn y flwyddyn:		
Cynnydd yn yr angen craidd i fenthycia * (wedi ei gefnogi gan gymorth ariannol y Llywodraeth)	3,144	3,294
Cynnydd yn yr angen craidd i fenthycia (heb ei gefnogi gan gymorth ariannol y Llywodraeth)	4,109	534
Cynnydd yn yr Angen Cyllido Cyfalaf	7,253	3,828

* Mae'r cynnydd yma yn cynrychioli'r gwariant a gyllidwyd trwy fenthyciadau yn y flwyddyn, llai lleiafswm Cyfraniad Refeniw llai Derbyniadau Cyfalaf Neilltuwyd.

Mae'r Cyngor wedi cyllidebu i ddefnyddio ei bwerau i gyllido gwariant cyfalaf o dan y Fframwaith Pwyllog o fenthycia oedd heb ei gefnogi gan gymorth ariannol y Llywodraeth.

Defnyddiwyd hyblygrwyd y Fframwaith Pwyllog unwaith eto yn 2009/10, fel rhan o gyllido gwariant cyfalaf yn y flwyddyn, pan benderfynwyd defnyddio rhai derbyniadau cyfalaf a refeniw, ond nid y cyfan, yn hytrach na benthycia. O ganlyniad i'r penderfyniadau cyllido mae £1.0m o gapasiti benthycia gyda chefnogaeth yn cael ei ddwyn ymlaen. Mae gwerth enwol y benthyciadau allanol (gweler Nodyn 9) yn £2.0m llai na'r Angen Cyllido Cyfalaf. Roedd benthyciadau £2.2 miliwn yn llai na'r Angen Cyllido Cyfalaf yn 2008/09. Dros amser, disgwyliwn y bydd benthyciadau allanol ar tua'r un lefel â'r Angen Cyllido Cyfalaf.

Mae'r gwariant fesul gwasanaeth a'r cyllido fel a ganlyn:-

	2009/10		2008/09	
	Asedau Sefydlog £'000	Gwariant Refeniw a Gyllidir o Gyfalaf yn unol â Statud £'000	Asedau Sefydlog £'000	Gwariant Refeniw a Gyllidir o Gyfalaf yn unol â Statud £'000
Tai (Cyfrif Refeniw Tai) - gwariant cyfalaf oedd ddim yn gwella	9,358	0	6,488	0
Tai (Arall)	0	1,613	0	1,786
Addysg	4,496	4	6,082	39
Gwasanaethau Cymdeithasol	194	115	678	0
Cludiant	4,523	482	6,737	282
Gwasanaethau Amgylcheddol	277	4	1,186	0
Arall	3,198	227	3,182	393
	22,046	2,445	24,353	2,500
Cyfanswm		24,491		26,853
Cyllidwyd y gwariant (neu bydd yn cael ei gyllido) trwy:				
Benthyca		10,680		7,157
Grantiau - Llywodraeth Ganol		10,557		10,419
- Cronfa Ddatblygu Ranbarthol Ewropeaidd		387		2,025
- Arall		161		544
Cyfraniadau		96		847
Derbyniadau Cyfalaf		291		981
Refeniw a Balansau		2,319		4,880
		24,491		26,853

Cafodd gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud yn y flwyddyn ei ysgrifennu allan yn y flwyddyn.

Dyma'r asedau a werthwyd a'r derbyniadau cyfalaf eraill yn ystod y flwyddyn:-

	2009/10		2008/09	
	Nifer	Cynnyrch £'000	Nifer	Cynnyrch £'000
Tai Cyngor	4	229	7	311
Tai a phlotiau adeiladu	2	68	9	152
Tir/plotiau diwydiannol	2	420	5	155
Eiddo Arall	3	945	4	431
Ad-dalu grantiau/benthyciadau/adneuron	-	86	-	219
		1,748		1,268

5. YMRWYMIADAU CYFALAF

Ar 31 Mawrth 2010, 'roedd y Cyngor wedi ymrwymo dan gytundeb i wariant cyfalaf o tua £8.1 miliwn (£1.7 miliwn yn 2008/09). Yn ychwanegol, roedd ymrwymadau o £0.8 miliwn (£0.7 miliwn yn 2008/09) wedi eu gwneud ar gyfer Grantiau Gwella Tai.

Roedd y prif ymrwymïadau yn cynnwys y cynlluniau canlynol:-

	£'000
Rhaglen Buddsoddiad Safon Ansawdd Tai Cymru	4,700
Tai Cyngor – Cynnal a Chadw Cynlluniedig	1,103
Cynllun Arfordirol Bae Trearddur	907
Cynllun Atal Llifogydd Llanfairpwllgwyngyll	613
Sgwâr Porth Amlwch a'r Porthladd	424
Gwelliannau Marine Square a Traeth Newry	386

Mae'r Cynllun Cyfalaf oedd wedi ei gymeradwyo ar ddiwedd y flwyddyn yn cynnwys gwariant o £33.5 miliwn yn ychwanegol at yr ymrwymïadau hyn. Disgwylir y bydd y cyllido yn dod yn bennaf o grantiau a benthyciadau ac o adnoddau sydd wedi eu clustnodi eisoes ar gyfer y pwrpas hwn. Ni ragwelir defnydd sylweddol o falansau heb eu clustnodi.

6. GRANTIAU A CHYFRANIADAU LLYWODRAETH A OHIRIWD

Mae'r balans ar y cyfrif hwn yn cynrychioli gwerth y cyfraniadau a'r grantiau cyfalaf hynny a ddefnyddiwyd i gyllido gwaith prynu neu wella asedau sefydlog sy'n cael eu dal yn y gofrestr asedau, neu wariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud. Mae'r balans ar y cyfrif hwn yn cael ei ryddhau i refeniw i gyfateb i'r dibrisiant neu drwy ddileu'r gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf yn unol â statud.

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Balans a ddygwyd ymlaen 1 Ebrill	69,567	61,071
Grantiau a Chyfraniadau a ddefnyddiwyd	11,205	13,835
Grantiau a chyfraniadau wedi eu dileu		
- ddim yn gwella	(13,748)	(2,695)
- yn erbyn ddibrisiant	(1,946)	(1,016)
- ar dreuliau a ohiriwyd yn y flwyddyn	(1,833)	(1,628)
Balans i'w ddwyn ymlaen 31 Mawrth	63,245	69,567

7. CRONFA WRTH GEFN AILBRISIO

Mae'n ofynnol dan y SORP i gynnal Cronfa Wrth Gefn Ailbrisisio. Mae'r balans yn cynrychioli'r enillion ailbrisisio sydd heb eu gwireddu yn deillio (ers 1 Ebrill 2007) o fod gydag asedau sefydlog.

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Balans a ddygwyd ymlaen 1 Ebrill	5,634	6,242
Ailbrisisiant	0	4,477
Gwerthu Asedau Sefydlog	0	(91)
Amhariadau	0	(4,096)
Gormodedd yng Ngwerth Cyfredol Dibrisiant o'i gymharu â Chost	(1,049)	(898)
Dibrisiant Hanesyddol		
Balans i'w ddwyn ymlaen ar 31 Mawrth	4,585	5,634

Mae'r cynnydd yng ngwerth tai cyngor (nodyn 3) wedi cael ei briodoli i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn hytrach na'r gronfa wrth gefn ar gyfer ailbrisisio oherwydd ei fod yn gwrthdroi colledion amhariad yn y blynyddoedd blaenorol.

8. PRYDLESAU

Nid oes gan y Cyngor offer na cherbydau unigol sylweddol wedi eu cyllido trwy brydlesau cyllidol. Mae'r Cyngor wedi prydlesu 202 eiddo ar gyfer ei weithgaredd digartrefedd ac mae cyfanswm rhenti'r prydlesau am y flwyddyn yn £967k (179 eiddo a £830k yn 2008/09). Mae gan yr eiddo yma cymalau toriad ar 12 mis. Mae'r Cyngor hefyd yn dal rhai peiriannau ac offer dan brydlesau gweithredol neu dan gytundebau rhent a £0.1m yw'r rhagamcan o'r gost i referniw am yr eitemau yma (2008/09 £0.1m).

9. BENTHYCIADAU TYMOR HIR A THYMOR BYR

Yn ystod y flwyddyn roedd benthyciadau allanol y Cyngor i gyd gyda'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB), rhan o Swyddfa Rheoli Dyled y Deyrnas Unedig, sydd yn Asiantaeth Weithredol o Drysorlys ei Mawrhydi. Roedd benthyciadau o £97.6m (enwol) ar raddfeydd sefydlog yn ddyledus ar ddiwedd y flwyddyn ar raddfeydd yn amrywio o 2.08% i 10.375%.

Dadansoddiad yn ôl dyddiad aeddfedu:-

	2009/10	2009/10	2009/10	2009/10	2008/09
	Prifswm Gweddilliol	Llog wedi Cronni	Disgownt / Phremiwm Gweler Nodyn 1	Costau Amorteiddio	Costau Amorteiddio
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
> 25 blwyddyn	60,515	0	0	60,515	60,515
15-25 blwyddyn	4,806	0	0	4,806	4,824
10-15 blwyddyn	8,714	0	0	8,714	8,707
5-10 blwyddyn	10,548	0	0	10,548	3,044
2-5 blwyddyn	6,520	0	0	6,520	13,018
1-2 blwyddyn	6,505	0	0	6,505	7
Cyfanswm y benthyciadau tymor hir	97,608	0	0	97,608	90,115
< 1 flwyddyn - benthyciadau tymor byr	7	1,720	0	1,727	1,610
	97,615	1,720	0	99,335	91,725

Dangosir ymrwymiadau cyllidol ar y Fantolen yn ôl cost amorteiddio. Mae'r Cyngor wedi cael symiau gwerth teg ynglŷn â'r benthyciadau PWLB sydd yn weddill gan ddefnyddio'r gyfradd berthnasol i fenthyciad newydd o'r PWLB am yr un hyd a'r un strwythur. Ar gyfer benthyciadau tymor byr tybir fod y swm sy'n cario oddeutu'r gwerth teg.

Mae'r gwerth teg fel a ganlyn:

	2009/10		2008/09	
	Swm Cario Ymlaen £'000	Gwerth Teg £'000	Swm Cario Ymlaen £'000	Gwerth Teg £'000
Benthyciadau Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB)	97,615	113,583	90,122	109,725

Mae'r gwerth teg yn uwch na'r swm cario achos bod portffolio benthyciadau'r Cyngor yn cynnwys nifer o fenthyciadau graddfeydd sefydlog, ble mae'r llog taladwy yn uwch na'r graddfeydd ar gael ar gyfer benthyciadau tebyg, fel ar ddyddiad y fantolen. Mae'r ymrwymiad i dalu llog uwch na graddfa bresennol y farchnad yn cynyddu'r swm y byddai raid i'r Cyngor dalu, petai'r benthyciwr yn gofyn, neu yn cytuno i, ad-daliad buan o fenthyciadau.

10. DISGOWNT A PHREMIWM AR AD-DALU DYLED

Ni chafodd yr un benthyciad ei ad-drefnu yn ystod y flwyddyn.

Mae'r tâl a godir ar y Cyfrif Incwm a Gwariant yn cael ei glandro yn ôl gofynion y SORP fel y cafodd hwnnw ei ddiwygio yn 2007. Dan hwnnw, rhaid codi pob premiwm a disgownt wrth derfynu benthyciadau, o 1 Ebrill 2006 ymlaen, o'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn llawn. Pan fo trafodion yn bodloni'r diffiniad addasu, bydd y premiwm neu'r disgownt yn cael ei ychwanegu at werth cludo'r benthyciad ac wedyn cânt eu hamorteiddio i'r Cyfrif Incwm a Gwariant dros oes y benthyciad newydd.

Mae'r darpariaethau statudol yn mynd y tu draw i ofynion y SORP wrth benderfynu ar dâl i'w godi o Gronfa'r Cyngor ac o'r Cyfrif Refeniw Tai:

- Mae'r symiau premiwm sy'n cael eu hamorteiddio dan ddarpariaethau statudol yn cael eu codi o Gronfa'r Cyngor dros y cyfnod hwyaf o'r ddau a ganlyn - oes y benthyciad gwreiddiol neu oes y benthyciad newydd. Rhoddir disgownt mewn credyd dros yr oes fyrraf o'r benthyciad gwreiddiol neu dros 10 mlynedd. Mae'r credyd i Gronfa'r Cyngor yn codi o'r ymarferiad ad-drefnu benthyciadau a ymgwymerwyd yn 2008/09 a 2007/08 yn £114k net.
- Mae'r tâl a godir o'r balans Cyfrif Refeniw Tai yn cael ei bennu gan statud, a dygir unrhyw ddisgownt neu bremiwm i'r Cyfrif Refeniw Tai dros 10 mlynedd neu dros weddill oes y benthyciad sy'n cael ei ad-dalu (os ydyw'n fyrrach) i gyfateb i gymhorthdal; (gweler y nodyn ar y Cyfrif Refeniw Tai). Oherwydd y gwahaniaeth yn y driniaeth bydd rhaid rhoddi credyd o £22k i Gronfa'r CRT ar gyfer disgowntiau a phremiymau'n deillio o 2008/09 a 2007/08, a thâl o £21k ar gyfer premiymau a disgowntiau'n deillio o ad-drefnu o dan yr hen drefn hyd at 2006/07.

Er mwyn cysoni'r ddau ddull gwahanol o amorteiddio mae'r taliadau a godir o'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn cael eu gwyrho i'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad ar Symudiadau Balansau (gweler nodyn 26).

11. CYFRIF ADDASU CYFALAF

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn gyfuniad o'r Cyfrif Ailddatgan Asedau Sefydlog a'r Cyfrif Cyllido Cyfalaf. Mae'n cynnwys symiau y mae'n rhaid eu rhoddi o'r neilltu o dderbyniadau cyfalaf i ad-dalu benthyciadau allanol, a chyfanswm y gwariant cyfalaf a gyllidir o dderbyniadau refeniw a chyfalaf. Hefyd mae'n cynnwys y gwahaniaeth rhwng y symiau a ddarparwyd ar gyfer dibrisiant a'r symiau y mae'n rhaid eu codi o refeniw i ad-dalu elfennau gwreiddiol y benthyciadau allanol.

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Balans a ddygwyd ymlaen ar 1 Ebrill	136,135	165,225
Neilltuo Derbyniadau Cyfalaf yn y flwyddyn	163	222
Cyllido Cyfalaf yn y flwyddyn - Derbyniadau Cyfalaf - Refeniw	291	981
	2,319	4,880
Ad-dalu Grantiau a blaendaliadau net yn erbyn treuliau gohiriedig	(476)	(369)
Gwahaniaeth rhwng Cost Dibrisiant Gwerth Cyfredol a Chost Dibrisiant Gwerth Hanesyddol ar asedau ble mae'r Pris Cyfredol yn uwch na'r Gwerth Hanesyddol	1,049	898
Gwerth asedau a werthwyd, net o unhyw Werth yn Weddill ar y Gronfa wrth Gefn Ailbriso	(623)	(542)
Swm net a neilltuwyd o'r Datganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor	(468)	(35,160)
	138,390	136,135

Mae'r Swm a neilltuwyd o'r Datganiad Symudiadu ar Falans Cronfa'r Cyngor yn cael ei gysoni fel a ganlyn:	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Y symiau a gynhwyswyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ond y mae'n rhaid eu diystyrru dan statud wrth benderfynu ar Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn		
Dibrisiant	(11,339)	(11,066)
Amorteiddio asedau sefydlog anniriaethol	(99)	(113)
Gwariant Cyfalaf Heb Gynnydd	(14,171)	(10,521)
(Colledion Amhariadau)/Gwyrddroi Colledion Amhariadau	6,319	(19,775)
Amorteiddio Grantiau Llywodraeth Gohiriedig		
- dibrisiant cyfatebol	1,946	1,016
- gwariant cyfatebol refeniw a gyllidir o gyfalaf	1,833	1,628
- heb gynnydd	13,748	2,695
Dibrisiant yn y Gwariant Refeniw a Gyllidir o Gyfalaf yn unol â Statud	(2,445)	(2,500)
Ad-dalu Grantiau a Blaendaliadau net yn erbyn treuliau gohiriedig	476	369
Y symiau heb eu cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ond y mae'n rhaid eu cynnwys yn statudol wrth benderfynu y Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn		
Darpariaeth Statudol i Ad-dalu Dyled (LICR)	3,264	3,107
	(468)	(35,160)

12. LLEIAFSWM CYFRANIAD REFENIW (LICR)

Mae'n ofynnol, o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, i'r Cyngor godi swm sy'n cynrychioli darpariaeth i ad-dalu dyled ar Gronfa'r Cyngor. Caiff hwn ei leihau gan y dibrisiant a godwyd eisoes ar y Cyfrif Incwm a Gwariant gan adael y LICR net i'w godi ar Gronfa'r Cyngor.

	2009/10			2008/09	
	Cyfrif Refeniw Tai £'000	Cronfa'r Cyngor £'000	A40(6) £'000	Cyfanswm £'000	Cyfanswm £'000
Angen Cyllido Cyfalaf ar ddechrau'r flwyddyn	12,981	79,342	6	92,329	88,501
Addasiad am asedau na ddefnyddir		(4,390)			
Addasiad Angen Cyllido Cyfalaf ar gyfrifiad 4%		74,952			
LICR - 2%	260			260	249
LICR - 4%		2,998		2,998	2,940
Amorteiddio dan Adran 40(6)			6	6	6
Addasiad ar gyfer benthyciadau a derfynwyd				0	(88)
Lleiafswm Cyfraniad Refeniw				3,264	3,107
LLAI dibrisiant				(11,438)	(11,179)
Addasiad LICR				(8,174)	(8,072)

Mae angen amorteiddio gwariant dan Adran 40(6) Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 i fyny i 2003/04 dros gyfnod o 7 mlynedd, yn hytrach na'i drin gyda'r clandriad LICR 4%.

Mae'r Cyngor wedi seilio darpariaeth statudol 2007/08 ar gyfer Cronfa'r Cyngor ar 4% o'r angen cyllido cyfalaf agoriadol. Mae hyn yn unol â'r Rheoliadau a weithredwyd dan y Ddeddf Llywodraeth Leol 2003. Mae'r Rheoliadau yma wedi cael eu disodli gan system fwy hyblyg LICR yn seiliedig ar ganllawiau statudol. Mabwysiadwyd polisi newydd ar gyfer 2008/09 i alluogi asedau a gyllidir gan fenthyca di-gefnogaeth i gael eu codi i Gronfa'r Cyngor yn unol â rhyw ddull priodol, fel oes yr ased. Mae'r polisi hefyd yn caniatáu i'r Lleiafswm Cyfraniad Refeniw gael ei ohirio hyd nes comisiynu'r ased.

13. CRONFA DERBYNIADAU CYFALAF DEFNYDDIOL

O Ebrill 2004, gellir defnyddio pob derbyniad, er bod rhan o dderbyniadau'r CRT yn cael ei neilltuo i ad-dalu dyled ar sail wirfoddol, er mwyn bod yn gyson â'r cymhorthdal ar y Cyfrif Refeniw Tai. Trosglwyddwyd y symiau a neilltuwyd i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Balans a ddygwyd ymlaen ar 1 Ebrill	1,659	1,611
Derbyniadau Cyfalaf a dderbyniwyd yn y flwyddyn	1,748	1,268
Gostyngiad ar gyfer gweinyddiaeth	(13)	(17)
Derbyniadau a neilltuwyd i ad-dalu dyled	(163)	(222)
Derbyniadau ddefnyddiwyd i gyllido	(306)	(981)
Balans i'w ddwyn ymlaen ar 31 Mawrth	2,925	1,659

14. GRANTIAU A CHYFRANIADAU CYFALAF HEB EU DEFNYDDIO

Mae'r balans ar y cyfrif yn cynrychioli arian sydd wedi ei neilltuo ar gyfer cyllido gwariant cyfalaf yn y dyfodol.

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Balans a ddygwyd ymlaen 1 Ebrill	0	250
Grantiau a chyfraniadau a dderbynnir	11,205	13,585
Defnyddiwyd i gyllido gwariant cyfalaf	(11,205)	(13,835)
Balans i'w ddwyn ymlaen ar 31 Mawrth	0	0

15. DYLEDWYR TYMOR HIR

Mae'r rhain yn adlewyrchu gwerth benthyciadau tymor hir a drefnwyd gan y Cyngor ac sy'n cael eu dadansoddi isod:-

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Morgeisi		
Prynu Tai Cyngor	4	6
Benthyciadau Tai	9	9
Benthyciadau i Weithwyr	256	151
Dyledwyr Tymor Hir Eraill	206	110
	475	276

16. BUDDSODDIADAU

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Adneuo'n o dros flwyddyn	0	5,264
Giltiau Eraill (cost)	1	1
Cyfanswm y Buddsoddiadau Tymor Hir	1	5,265
Cwmni Gwastraff Môn Arfon (gwerth teg)	0	812
Adneuo'n Tymor Byr (cost amorteiddio)	15,741	12,533
Cyfanswm Buddsoddiadau Tymor Byr	15,741	13,345
Cyfanswm y Buddsoddiadau	15,742	18,610

Mae asedau ariannol, megis buddsoddiadau, yn cael eu cludo yn y Fantolen fel cost amorteiddedig. Mae'r rhan fwyaf o fuddsoddiadau'r Cyngor yn adneuo'n dros gyfnodau penodol gyda'r banciau a'r cymdeithasau adeiladu. Nid yw gwerth teg adneuo'n y Cyngor ryw lawer yn wahanol i'r costau amorteiddio oherwydd bod cost amorteiddio o'r adneuo'n tymor byr yn £15.697miliwn, neu £0.697miliwn yn uwch na'r gwerth enwol o £15.0 miliwn. Fel yr oedd pethau ar 31 Mawrth 2010 yr unig fuddsoddiad tymor hir oedd ychydig o giltiau, a phan ddisgwylir i offeryn aeddfedu yn ystod y 12 mis nesaf, cymerir yn ganiataol bod y swm sy'n cael ei gario yn agos i'r gwerth teg.

Trwy gydol y flwyddyn, roedd gan y Cyngor hefyd fudd o 50% yng Nghwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf, cwmni gwaredu gwastraff, a derbyniwyd y budd hwn wrth gyfnewid hawliau mewn tir ac asedau eraill oedd â chyfanswm gwerth negyddol ar ddyddiad y trosglwyddiad yn 1994. Yn 2007/08 penderfynodd aelodau'r Cwmni i'w ddirwyn i ben drwy ymddatodiad gwirfoddol aelodau ac mae'r broses yma wedi parhau yn 2009/10. Yn ystod 2009/10, cafodd y daliad ei ailbriso gan ddangos cynnydd o £47k cyn dosbarthiad arian parod i aelodau'r cwmni yn cynrychioli cyflawniad rhan helaeth o'r buddsoddiad yn y cwmni. Ar 31 Mawrth 2010 mae'r Cyngor yn dal buddsoddiad o £59k yn y cwmni, yn cynrychioli'r swm yn ddyledus i'r Cyngor ar ddiwedd y broses o ddirwyn y cwmni i ben. Cynhwysir hyn fel dyledwr i'r Cyngor yn Nodyn 18. Dangosir rhagor o wybodaeth mewn perthynas i'r cwmni yn Nodyn 41.

17. STOCIAU A GWAITH AR EI HANNER

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Stociau	225	170
Gwaith ar ei Hanner - Gwasanaeth Cynnal a Chadw Adeiladau	45	45
- Gwasanaeth Priffyrdd	153	169
	423	384

18. DYLEDWYR A BLAENDALIADAU

Cynrychiola hyn yr arian net sy'n ddyledus i'r Cyngor, wedi darparu am symiau hwyrach nad adenillir. Dadansoddir hyn isod, ac wedyn y symudiad yn y ddarpariaeth am ddrwg ddyledion yn y flwyddyn.

	2009/10 £'000	2008/09 wedi ei ail- ddatgan £'000
Trethdalwyr		
Y Dreth Gyngor	2,942	2,682
Eraill		
Llywodraeth Cynulliad Cymru - Arian gasglwyd gan trethdalwyr trethi annomestic	981	1,766
Llywodraeth Ganolog - Treth ar Werth	1,491	1,235
Llywodraeth Ganolog - Grantiau ac Eraill	11,560	8,290
Tenantiaid Tai	751	709
Cronfeydd Dyledwyr	4,999	2,930
Mân Dyledwyr ac Eraill (yn cynnwys Blaendaliadau)	6,458	6,457
Cyfanswm Dyledwyr a Blaendaliadau	29,182	24,069
Llai Darpariaethau am Ddrwgddyledion	(3,193)	(2,801)
Cyfanswm Dyledwyr Net a Blaendaliadau	25,989	21,268

Mae Cronfeydd Dyledwyr yn cynrychioli incwm yn y flwyddyn ariannol lle darparwyd y nwyddau neu'r gwasanaeth cyn diwedd y flwyddyn ond lle nad oedd yr incwm wedi ei dderbyn neu lle nad oedd wedi ei anfonebu ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae mân ddyledwyr yn cynrychioli symiau a anfonebwyd ar gyfer nwyddau neu wasanaethau ond lle nad oedd y taliad wedi ei dderbyn ar ddiwedd y flwyddyn.

Ail-ddatganwyd i adlewyrchu triniaeth SORP o'r Trethi Annomestic, a gasglwyd ar sail asiantaeth ar ran LICC.

Symudiadau yn y Ddarpariaeth am Ddrwg ddyledion yn y flwyddyn yw:

	Balans ar 31/03/09 £'000	Darpariaethau Newydd £'000	Dyledion Ddilewyd £'000	Balansau ar 01/04/10 £'000
Trethdalwyr				
Y Dreth Gyngor	(665)	(234)	107	(792)
Eraill				
Tenantiaid Tai	(615)	(113)	58	(670)
Eraill	(1,521)	(292)	82	(1,731)
	(2,801)	(639)	247	(3,193)

19. **NODIADAU AR Y DATGANIAD LLIF ARIAN**a) **Cysoni'r Gwarged Net ar y Cyfrif Incwm a Gwariant â'r Llif Arian o'r Gweithgareddau Refeniw**

	2009/10 £'000	2009/10 £'000	2008/09 £'000	2008/09 £'000
Diffyg - Cyfrif Incwm a Gwariant (heb gynnwys Trosglwyddo i Falansau'r Ysgolion neu ohonynt)		(4,118)		31,217
Y swm net ychwanegol sy'n angenrheidiol dan arferion priodol statudol ac an-statudol ac i'w roddi mewn debyd neu mewn credyd ym Malans Cronfa'r Cyngor am y Flwyddyn		3,208		(29,754)
Trosglwyddo (I) / O Gronfeydd wrth gefn	(1,082)		(365)	
Trosglwyddo (I) / O Falansau Ysgolion	101		(53)	
Trosglwyddo (I) / O Falansau CRT	(540)		53	
Is Gyfanswm		(1,521)		(365)
Addasiadau ar gyfer Symudiadau Arian				
(Lleihad) / Cynnydd mewn Dyledwyr a Blaendaliadau		2,820		(219)
Cynnydd mewn Stociau a Gwaith ar ei Hanner		39		8
(Cynnydd) mewn Credydwyr, Derbyniadau ymlaen Llaw ac Adneuron		(274)		(601)
Lleihad mewn Darpariaethau		334		233
Trosglwyddiadau eraill ac eithrio rhai ariannol		(3,385)		(12,599)
Llif Arian Net o Weithgareddau Refeniw		(2,897)		(12,080)

b) Cysoni â'r Symudiadau Mewn Adnoddau Hylifol

	Balans 31/03/10 £'000	Balans 31/03/09 £'000	Symudiadau 2009/10 £'000	Symudiadau 2008/09 £'000
Gorddrafft Banc	1,900	3,808	(1,908)	(2,900)
Arian a Banc	(9,109)	(9,976)	867	(6,923)
Adneuon Tymor Hir a Thymor Byr	(15,000)	(17,500)	2,500	13,671
Adnoddau Hylifol	(22,209)	(23,668)	1,459	3,848
Benthyca Tymor Hir a Thymor Byr	97,615	90,122	7,493	(8)
Cyfanswm Cyllido a Rheoli Adnoddau Hylifol	75,406	66,454	8,952	3,840

c) Dadansoddiad o Grantiau Cyfalaf a Dderbyniwyd a Grantiau Eraill y Llywodraeth

FFYNHONELL	2009/10 Refeniw £'000	2009/10 Cyfalaf £'000	2008/09 Refeniw £'000	2008/09 Cyfalaf £'000
Cynulliad Cenedlaethol Cymru	22,851	11,280	20,304	11,008
Cronfa Ddatblygu Ranbarthol Ewropeaidd	243	1,437	351	584
Adran Gwaith a Phensiynau (DWP)	13,352	0	16,483	0
Eraill	804	1,588	769	1,107
Cyfanswm	37,250	14,305	37,907	12,699

Cyfanswm y grantiau a'r cymhorthdal gan DWP yw £21.65 miliwn (£22.63m yn 2008/09) - dangosir yr elfen sy'n cyllido Lwfans Rhenti a delir i denantiaid preifat ar wahân ar wyneb y Datganiad Llif Arian.

20. CREDYDWYR, DERBYNIADAU YMLAEN LLAW AC ADNEUON

Cynrychiola hwn arian sy'n ddyledus gan y Cyngor fel a ganlyn:-

	31 Mawrth	
	2010 £'000	2009 £'000
Taliadau yn aros	6,345	4,574
Cronfeydd Credydwy - Llywodraeth Ganolog	1,778	140
Llywodraeth Ganolog - Credydwy Cyffredinol	6,436	7,633
Credydwy Eraill	4,340	6,351
Cyfanswm Credydwy	18,899	18,698
Derbyniadau ymlaen llaw	558	462
Adneuon	538	534
Cyfanswm	19,995	19,694

Cynrychiola taliadau yn aros wariant yn ystod y flwyddyn ariannol sydd wedi ei ardystio ond heb ei dalu tan yn fuan wedi diwedd y flwyddyn ariannol.

Cynrychiola cronfeydd credydwy wariant yn ystod y flwyddyn ariannol lle derbyniwyd y nwyddau neu'r gwasanaeth cyn diwedd y flwyddyn, ond lle nad oedd y taliad wedi ei ardystio tan ar ôl diwedd y flwyddyn.

21. CREDYD A OHIRIWD

Mae hyn yn cyfateb i symiau sy'n sefyll ar forgeisi a roddwyd wrth werthu tai Cyngor. Disgwyllir ad-daliadau dros y 11 mlynedd nesaf.

22. DARPARIAETHAU

Mae'r Cyngor yn neilltuo darpariaethau ar gyfer ymrwymadau penodol yn y dyfodol sy'n debygol neu'n mynd i ddigwydd ond ni ellir rhagweld yr union symiau na'u hamseriad.

	Balans 01/04/09 £'000	Symudiadau y Flwyddyn £'000	Balans 31/03/10 £'000
Yswiriant	966	(367)	599
Safle Gwastraff Penhesgyn	2,151	(79)	2,072
Arall	340	(30)	310
	3,457	(476)	2,981

Pwrpas y Darpariaethau**Darpariaeth Yswiriant**

Mae natur polisiâu yswiriant allanol y Cyngor yn golygu bod y Cyngor ei hun yn talu rhan gyntaf unrhyw golled neu hawliad hyd at uchafswm penodol (gweler cronfa wrth gefn yswiriant Nodyn 23). Nid oes yswiriant allanol ar gyfer eiddo cyffredinol ac addysg y Cyngor ar gyfer y peryglon canlynol: dwr sydd yn dianc o danc neu beipen, dilyw, trawiad, lladrad, difrod damweiniol, ymsuddiad, ymchwyddiad tir, tirlithriad. Ar wahân i ladrad a difrod damweiniol, mae colledion o ganlyniad i'r peryglon hyn fel arfer yn cael eu cyllido o'r gronfa wrth gefn yswiriant. Y balans ar y ddarpariaeth yswiriant yw'r ymrwymiad tebygol ar gyfer yr elfen wedi ei hyswirio'n fewnol o'r hawliadau sy'n wybyddus ond nad ydynt wedi eu setlo ar ddiwedd y flwyddyn.

Safle Gwastraff Penhesgyn

Roedd cyfran y Cyngor o Gwmni Gwastraff Môn Arfon Cyf a drosglwyddwyd yn Ionawr 2008 (gweler nodyn 41) yn cynnwys darpariaeth o £2.46 miliwn ynglŷn ag ôl-ofal ar y rhannau o Safle Gwastraff Penhesgyn oedd wedi eu defnyddio ar gyfer tirlenwi yn y gorffennol. Mae'r ddarpariaeth yma wedi ei neilltuo yng nghyfrifon y Cyngor ar gyfer ôl-ofal a gwaith adfer y safle. Mae'r symudiad yn adlewyrchu ail-brisiant bychan gan y Cwmni a'r defnydd o £198k i gwrdd â chostau ôl-ofal a gafwyd yn ystod 2008/09 a 2009/10.

23. CRONFEYDD WRTH GEFN

Mae'r Cyngor yn cadw nifer o gronfeydd wrth gefn yn y Fantolen. Mae'n ofynnol i rai cael eu dal am resymau statudol, mae angen rhai i gydymffurfio ag ymarferion cyfrifo priodol, sefydlwyd eraill yn wirfoddol ar gyfer clustnodi adnoddau i gynlluniau gwario'r dyfodol.

Arian Wrth Gefn	Balans ar 01/04/2009 £'000	Symudiad Net yn y Flwyddyn £'000	Balans ar 31/03/2010 £'000	Pwrpas yr Arian Wrth Gefn	Rhagor o Fanylion am Symudiadau
Cronfa Ailbrisio	5,634	(1,049)	4,585	Balans unrhyw enillion heb eu gwireddu ers 1 Ebrill 2007 yn codi o'r asedau sefydlog	Gweler nodyn 7
Cyfrif Addasu Cyfalaf	143,859	(5,469)	138,390	Rhoddi balans yr adnoddau cyfalaf o'r neilltu i gwrdd â gwariant y gorffennol	Gweler nodyn 11
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	679	(134)	545	Cyfrif balans i alluogi gwahaniaethau yn anghenion statudol ac arferion cyfrifo cywir ar gyfer benthychiadau a buddsoddiadau	Gweler nodyn 26
Cronfa Offerynnau Ariannol ar gael i'w gwerthu	812	(812)	0	Dangos enillion ailbrisio heb eu gwireddu yn codi o ddal buddsoddiadau ar gael i'w gwerthu, plws unrhyw golledion heb eu gwireddu, sydd heb godi oherwydd amhariad o'r asedau.	Gweler nodyn 27
Arian wrth Gefn Pensyniau	(69,033)	(66,858)	(135,891)	Cyfrif balans fel bod modd dangos yr ymrwymadau pensiwn ar y fantolen	Gweler nodyn 38
Is-Gyfanswm:	81,951	(74,322)	7,629		
Cronfeydd an-nosbarthiadwy					
Cronfa Derbynyon Cyfalaf Defnyddiol	1,659	1,266	2,925	Arian o werthu asedau sefydlog ar gael i gwrdd â buddsoddiad cyfalaf yn y dyfodol	Gweler nodyn 13
Cronfa Cyfrif Refeniw Tai	1,836	540	2,376	Adnoddau ar gael i gwrdd â chostau rhedeg yn y dyfodol yng nghyswllt Tai Cyngor	Gweler Datganiadau CRT tudalennau 54 + 55
Cronfa'r Cyngor	4,696	1,112	5,808	Adnoddau ar gael i gwrdd â chostau rhedeg yn y dyfodol yng nghyswllt gwasanaethau y tu allan i'r CRT	Gweler Datganiad ar Symudiad Balansau Cronfa'r Cyngor tudalen 15
Balansau'r Ysgolion	3,246	(101)	3,145	Adnoddau ar gael i gwrdd â chostau rhedeg yn y dyfodol yng nghyswllt amcanion addysgol yr ysgolion	Gweler nodyn 28
Arian wrth Gefn Clustnodedig Arall	11,217	1,082	12,299	Gweler isod	Gweler isod
Is-Gyfanswm:	22,654	3,899	26,553		
Cronfeydd ddsbarthiadwy					
CYFANSWM	104,605	(70,423)	34,182		

Manylir isod ar y cronfeydd wrth gefn clustnodedig i ddibenion referniw penodol:-

	Balans 01/04/09 £'000	Symudiadau y Flwyddyn £'000	Balans 31/03/10 £'000
Gwariant Cyfalaf	1,149	350	1,499
Cronfa Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn	30	856	886
Yswiriant	1,710	116	1,826
Digwyddiadau Anaml	9	3	12
Pryniant Amgueddfeydd	10	5	15
Cronfa Gwelliannau Hamdden	419	(4)	415
Diwrnodau Ysgolion	(4)	(23)	(27)
Cronfeydd Gwasanaeth	2,189	(575)	1,614
Cronfeydd Gwasanaeth Cyfyngedig	747	180	927
Cronfa Gwasanaeth Tân	102	(102)	0
Gwasanaeth Cynnal a Chadw Adeiladau	190	(104)	86
Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi	1,878	467	2,345
Adran 117 (Deddf Iechyd Meddwl 1983)	327	0	327
Ailgylchu	955	0	955
Cronfa Rheoli Risg	71	(9)	62
Cronfa Rheoli Perfformiad	1,317	40	1,357
LABGI	118	(118)	0
	11,217	1,082	12,299

Pwrpas Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig

Gwariant Cyfalaf - i gyllido gwariant cyfalaf yn y dyfodol. Sefydlwyd hwn i sicrhau bod ymrwymadau cyfalaf, gan gynnwys llithriad gwariant cyfalaf o flynyddoedd cynharach, wedi eu cyllido'n llawn.

Cronfa Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn - Fe grëwyd y gronfa o'r asedau arian net o Gwmni Gwastraff Môn Arfon Cyf sydd yn y broses o gael ei ddirwyn i ben. Mae'r arian a drosglwyddwyd wedi ei leihau gan £2.46 miliwn ac wedi ei drin fel darpariaeth (gweler nodyn 22) a chostau yn ymwneud â dirwyn y cwmni i ben a chostau capio. Defnyddir y gronfa i gyfrannu tuag at ymrwymadau yn y dyfodol yn deillio o reolaeth safle Penhesgyn. Yn ystod y flwyddyn, gwnaed taliadau pellach mewn perthynas â chronfeydd cyfranddalwyr. Cafodd y gwerth gweddilliol yn y Cwmni (£0.812 miliwn) ei gategoreiddio fel Offeryn Ariannol ar gael i'w Werthu (Nodyn 27), ond cafodd ei ysgrifennu allan yn ystod y flwyddyn.

Yswiriant - Mae'r Cyngor yn gweinyddu cronfa yswiriant mewnol sy'n talu am golledion sydd wedi eu hyswiro'n fewnol ac yn derbyn 'premiwm' o'r cyfrifon gwasanaeth. Gwneir darpariaeth am golledion sy'n hysbys ar ddiwedd y flwyddyn (gweler darpariaeth yswiriant Nodyn 22). Y gronfa hon yw'r gwarged ar y cyfrif yswiriant mewnol ynghyd â llog ar y balansau, ac fe'i bwriedir ar gyfer hawliadau sydd wedi digwydd ond heb eu hadrodd. Clustnodwyd £0.4 miliwn pellach o falansau er mwyn amddiffyn cyllidebau'r Cyngor petai colledion arbennig o uchel mewn unrhyw flwyddyn. Cafodd y swm hwn ei ryddhau i'r balansau cyffredinol yn 2009/10 i gynorthwyo i gyllido cyllideb y Cyngor am y flwyddyn.

Digwyddiadau Anaml - galluogi'r Cyngor i wasgaru, dros flynyddoedd, y gost o wneud cyfraniadau i ddigwyddiadau sy'n llai aml na blynyddol.

Pryniant Amgueddfeydd - rhoddion a chyllid arall a glustnodwyd i gyllido gwariant yn Oriol Ynys Môn yn y dyfodol.

Cronfa Gwelliannau Hamdden - i gyllido gwariant cyfalaf ar welliannau a darparu cyfleusterau hamdden strategaethol. Mae balans Cronfa wrth Gefn Gemau'r Ynysoedd, wedi ei ddangos yn flaenorol fel rhan o'r Gronfeydd Gwasanaeth Cyfyngedig, wedi ei drosglwyddo i'r gronfa wrth gefn.

Diwrnodau Ysgol - cysoni costau nifer amrywiol y diwrnodau ysgol ym mhob blwyddyn ariannol.

Cronfeydd Gwasanaeth - dan Reolau Gweithdrefn Ariannol y Cyngor, caiff gorwariannau a thanwariannau eu dwyn ymlaen fel arian wrth gefn clustnodedig, oni ei fod wedi ei gyfyngu gan y Pwyllgor Gwaith.

Cronfeydd Gwasanaeth Cyfyngedig - cyllidebau wedi eu clustnodi o fewn meysydd gwasanaeth nad ydynt wedi eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn.

Cronfa Gwasanaeth Tân - Yng ngolwg trosglwyddiad cyfrifoldeb ar gyfer costau pensiwn tân i'r Llywodraeth DU, dychwelodd Awdurdod Tân Gogledd Cymru at ei awdurdodau cyfansoddol y swm a neilltuwyd ganddo i reoli amrywiaeth costau pensiwn. Defnyddiwyd hyn yn 2009/10 i gefnogi cyllideb 2009/10.

Gwasanaeth Cynnal a Chadw Adeiladau - darparu balans gweithredol. Cronnwyd rhan fawr o'r balans hwn dan statws blaenorol yr uned fel Trefniant Llafur Uniongyrchol dan ddeddfwriaeth Tendro Cystadleuol Gorfodol. Mae'r holl warged ar waith sy'n perthyn i'r Cyfrif Refeniw Tai bellach yn cael ei drosglwyddo yn ôl i'r cyfrif hwnnw. Dyrannwyd £120k i'w ddefnyddio yn 2009/10 i gefnogi cyllideb 2009/10.

Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi - Oherwydd y cytundeb 'Statws Sengl' mae'n rhaid i'r Awdurdod hwn, fel llawer i awdurdod lleol arall, gyflwyno system tâl a graddfeydd newydd o 1 Ebrill 2007 ymlaen. Mae ansicrwydd ynghylch y graddau y bydd raid gweithredu ar ôl gyflog. Ar hyn o bryd mae trafodaethau'n cael eu cynnal ar y strwythur tâl a graddfeydd diwygiedig. Mae swm wedi ei glustnodi yn yr arian wrth gefn i arfarnu swyddi tuag at gost gyffredinol yr ymarferiad, gan gynnwys costau gweinyddol, costau'r graddfeydd tâl newydd, unrhyw ddarpariaethau i warchod cyflog a hefyd unrhyw ôl gyflog. Er nad yw'n bosib amcangyfrif yr elfennau unigol hyn gyda phendantwydd, mae'r Awdurdod o'r farn bod y symiau a roddwyd o'r neilltu yn ddigon. (Gweler hefyd Nodyn 37).

Adran 117 (Deddf Iechyd Meddwl 1983) i ddarparu ar gyfer ad-daliad disgwylidig o ffioedd a godwyd yn y gorffennol ar rai defnyddwyr y gwasanaethau cymdeithasol. (Gweler hefyd Nodyn 37).

Ailgylchu - arbedion costau tirlenwi a grëwyd wrth ailgylchu yn hytrach na chladdu gwastraff. Aiff arian y gronfa tuag at gynlluniau ailgylchu.

Cronfa Rheoli Risg - Sefydlwyd y gronfa Rheoli Risg er mwyn cyllido gwaith wedi ei wneud ar y cyd gydag Yswirwyr y Cyngor gan gynnwys Rheoli Risg Corfforaethol; Parhad Busnes; Iechyd a Diogelwch.

Cronfa Rheoli Perfformiad - symiau a roddwyd wrth gefn tuag at fesurau gwella perfformiad o'r Grant Cymell Perfformiad.

Grant Cymell Twf Busnesau Awdurdodau Lleol (LABGI) - symiau a dderbyniwyd fel taliad ar gyfrif gan Lywodraeth Cynulliad Cymru dan gynllun Trysorlys DU i wobrwyo Cyngorau Lleol am dyfiant yng ngwerth trethiannol y dreth fusnes yn eu hardal. Mae'r grant wedi ei ddsbarthu'n rhannol yn 2008/09 a'r balans wedi ei grafangu'n ôl i gefnogi cyllideb 2009/10. Daeth y grant yma i ben yn 2007/08.

24. ENILLION A CHOLLEDION OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae'r enillion a cholledion yn Natganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor sy'n ymwneud ag offerynnau ariannol yn cynnwys y gwahaniaeth rhwng cost net flynyddol am breimiau a disgowntiau a godir i Gyfrif Incwm a Gwariant ar y naill law, a'r swm a godir yn unol â statud i Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai ar y llaw arall. £135k net (£653k yn 2008/09) yw'r addasiad.

25. DATGELU NATUR A CHWMPAS Y RISGIAU SY'N CODI O'R OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gwaith y Cyngor yn codi sawl risg ariannol:

Risg Credyd - y posibilrwydd bod partion eraill yn methu â thalu'r symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd - y posibilrwydd na fydd yr arian gan y Cyngor i gwrdd ag ymrwymadau yng nghyswllt taliadau.

Risg y Farchnad - y posibilrwydd y bydd y Cyngor yn wynebu colled ariannol oherwydd newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog a symudiadau yn y farchnad stoc.

Mae'r rheolaeth gyffredinol dros risgiau sylweddol sy'n codi o'r offerynnau ariannol yn cael cefnogaeth Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys y Cyngor a hefyd y Strategaeth Buddsoddi Blynyddol sydd wedi ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn.

Risg Credyd

Cyfyd y risg credyd oherwydd yr adneuron mewn banciau a sefydliadau ariannol, ond hefyd oherwydd credyd i gwsmeriaid y Cyngor (dyledwyr ar y Fantolen).

Nid ydym yn trefnu adneuron gyda banciau a sefydliadau ariannol onid ydynt, ar ôl cael eu harchwilio'n annibynnol, wedi cael graddfa credyd ddigonol, a phenderfynir ar uchafsymiau credyd i bob gwrthbarti. Gosododd y Cyngor nifer o gyfyngiadau yn seiliedig ar raddfeydd credyd ar gyfer gwahanol gyrf; gwahanol gyfnodau a symiau. Polisi'r Cyngor yw peidio â benthyca rhagor na £10m i unrhyw un sefydliad heblaw llywodraeth y Deyrnas Unedig. Mae'n monitro cyfraddau credyd yn gyson a chaiff rybudd o unrhyw newidiadau gan ei ymgynghorwyr Rheoli'r Trysorlys. Cymerir camau priodol yn sgil unrhyw newid gan ddilyn y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Paratoir Adroddiad Trysorlys Blynyddol sy'n manylu ar y gwaith buddsoddi.

Mae'r dadansoddiad a ganlyn yn crynhoi'r potensial i'r Awdurdod fod yn agored i risg credyd, yn seiliedig ar brofiad o ddiffygion a methu â chasglu dros y pum mlynedd ariannol diwethaf, wedi ei addasu ar gyfer cyflwr presennol y farchnad.

	Swm	Profiad hanesyddol o ddiffygion	Addasiadau ar gyfer cyflwr y farchnad	*Amcangyfrif Datguddiad Uchafswm
	31 Mawrth 2010 £'000	%	31 Mawrth 2010 %	£'000
Adneuron gyda Banciau a Chyfrif Ariannol - Aaa	0	0.0	0.0	0
- Aa	22,575	0.0	0.0	0
- A	0	0.0	0.0	0
Dyledwyr Masnach	3,726	1.8	3.6	948

* Amcangyfrif Datguddiad uchafswm i ddiffyg ac anghasgladwy

Ni aed y tu draw i unrhyw uchafswm credyd yn ystod y flwyddyn ariannol ac ni thorrwyd unrhyw bolisi ynglŷn â gwrthbartion. Nid yw'r awdurdod yn disgwyl y bydd unrhyw gollodion oherwydd bod unrhyw un o'i wrthbartion yn methu â pherfformio yng nghyswllt adneuon. Mae'r argyfwng credyd presennol wedi cynyddu'r posibilrwydd o ddiffyg ac mewn ymateb mae'r Cyngor wedi mabwysiadu meini prawf llymach ar gyfer gwrthbartion buddsoddi o fewn ei bolisi cyffredinol.

Nid yw'r Cyngor, gan amlaf, yn caniatáu credyd i gwsmeriaid; hefyd mae'r Cyngor wedi mabwysiadu gweithdrefnau casglu ar gyfer symiau dyledus gan gwsmeriaid a gwneir darpariaethau priodol ar gyfer dyledion a allai fod yn rhai drwg. Mewn rhai amgylchiadau mae'r Cyngor yn ymofyn pridiant cyfreithiol ar gyfer rhai dyledion gohriedig fel hunan-gyllidwyr mewn cartrefi gofal.

Gellir dadansoddi dyledwyr masnach y Cyngor fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2010 £'000	31 Mawrth 2009 £'000
Hyd at dri mis	2,070	1,688
Tri i chwe mis	118	507
Chwe mis i flwyddyn	293	185
Dros flwyddyn	1,245	1,391
Cyfanswm	3,726	3,771

Yn ogystal mae gan y Cyngor nifer o ddyledwyr tymor hir a hynny'n cynnwys benthyciadau ceir i staff a morgeisi gweddilliol o gynllun caeedig yn cynnig benthyciadau cartrefi i denantiaid ac i aelodau o'r cyhoedd. Ond ystyrir bod y benthyciadau ceir yn risg isel oherwydd bod modd tynnu ad-daliadau am y benthyciadau o gyflogau'r gweithwyr, a hefyd mae trefniadau cyffredin ymhlith yr awdurdodau lleol ar gyfer staff sy'n trosglwyddo ac yn symud gyda dyledion ar eu benthyciadau ceir, yswiriant ar gyfer benthyciadau heb eu had-dalu oherwydd marwolaeth mewn gwasanaeth a hefyd mae gan y Cyngor drefniadau i hawlio dyledion yn ôl yng nghyswllt gweithwyr sy'n gadael eu swyddi mewn llywodraeth leol. Risg isel sydd ynghlwm wrth y morgeisi oherwydd bod y Cyngor yn diogelu'r hawl gyntaf ar yr eiddo morgeisiedig.

Risg Hylifedd

Mae Risg Hylifedd yn isel am nad yw'r Cyngor yn y gorffennol wedi cael unrhyw broblem cael arian ac mae'r Cyngor hefyd bob amser yn rhydd i fynd at y Bwrdd Benthycia ar gyfer Gweithiau Cyhoeddus (PWLB) fel corff i fenthycia oddi arno ar ôl methu fel arall. O'r herwydd, nid oes yma risg sylweddol y bydd yn methu â chodi'r arian i gwrdd â'i ymrwymadau dan yr offerynnau ariannol. Fodd bynnag, mae yma risg y bydd y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fo'r cyfraddau llog yn anffafriol. Yr arfer yw ceisio sicrhau na fydd, mewn unrhyw gyfnod o 3 blynedd, ragor na 30% o'r benthyciadau i'w had-dalu a chadw golwg gyson ar gyfraddau'r farchnad a'r rhagolygon er mwyn trefnu benthyciadau newydd yn lle hen rai sy'n aeddfedu neu ar gyfer ad-drefnu'r benthyciadau presennol ar yr adeg fwyaf manteisiol. I gyflawni'r nod hwn, mae'r Cyngor yn defnyddio cynghorwyr rheoli'r trysorlys - rhai allanol. Dangosir dadansoddiad aeddfedu benthyciadau sy'n sefyll yn nodyn 9.

Mae holl gyrff y fasnach a rhai eraill yn derbyn y tâl dyladwy mewn llai na blwyddyn.

Risg y Farchnad

Risg Cyfraddau Llog - Mae'r Cyngor yn wynebu risg pan fo symudiadau ymhlith cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae unrhyw symudiad yn y cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar y Cyngor - e.e. câi cynnydd yn y cyfraddau llog yr effaith a ganlyn:

- benthycia ar gyfraddau amrywiol - gwelid cynnydd yn y tâl llogau i'w godi o'r Cyfrif Incwm a Gwariant;
- benthycia ar gyfraddau sefydlog - ceid gostyngiad yng ngwerth teg y benthyciadau;
- buddsoddi ar gyfraddau amrywiol - gwelid cynnydd yn yr incwm llog a roddid mewn credyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant;
- buddsoddi ar gyfraddau sefydlog - gwelid gostyngiad yng ngwerth teg yr asedau.

Mae gan y Cyngor sawl strategaeth i reoli risg cyfraddau llog - ei bolisi yw benthycia'n bennaf yn ôl cyfraddau sefydlog oddi ar y PWLB, er mwyn cael sicrwydd beth fydd y llog taladwy dros gyfnod y benthyciadau. Mae'r Cyngor bob amser, a chyda chefnogaeth ei gynghorwyr trysorlys, yn cadw golwg ar y cyfraddau llog ar y pryd ac ar ragolygon y farchnad. Pe ceid risg sylweddol o godiad sydyn yn y cyfraddau llog tymhorau hir a byr yna ailasesid y sefyllfa portffolio a hynny'n arwain, fel arfer, at godi arian cyfraddau sefydlog tra bo cyfraddau llog yn dal i fod yn gymharol rhad. Pe ceid risg sylweddol o ostyngiad sydyn yn y cyfraddau llog tymor hir a byr yna câi benthyciadau tymor hir eu gohirio a symud ymlaen i ad-drefnu a symud o gyllid cyfraddau sefydlog i gyllid cyfraddau tymor byr.

Risg Prisiau - Nid yw'r Cyngor, fel arfer, yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti.

Risg Cyfnewid Arian Tramor - Nid oes gan y Cyngor asedau ariannol nac ymrwymadau eraill sy'n cael eu dal mewn arian tramor ar wahân i gynlluniau gweddol fychan a gyllidwyd gan grantiau ble mae'r grantiau'n enwi'r Euro. Felly mae'n cyfyngu colled pe digwyddai symudiadau yn y cyfraddau cyfnewid.

26. CYFRIF ADDASU OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn darparu mecanwaith balansio rhwng y graddfeydd gwahanol ble adnabyddir enillion a cholledion dan SORP (fel y premiwm ar ad-daliadau buan o ddyledion) ac mae angen statudol i'w cwrdd o Gronfa'r Cyngor neu'r Cyfrif Refeniw Tai.

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Balans a ddygwyd ymlaen 1 Ebrill	679	26
Addasiadau net o'r Premiymau a'r Disgowntiau (gweler nodyn 10)	(134)	653
Balans i'w ddwyn ymlaen ar 31 Mawrth	545	679

27. OFFERYNNAU ARIANNOL WRTH GEFN AR GAEL I'W GWERTHU

Mae'r Offerynnau Ariannol Wrth Gefn ar gael i'w gwerthu yn nodi enillion ailbriso heb eu gwireddu a grëwyd o ddal buddsoddiadau ar gael i'w gwerthu, ac unrhyw golledion heb eu gwireddu na chrëwyd o amhariadau o'r asedau.

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Balans a ddygwyd ymlaen 1 Ebrill	812	1,909
Buddsoddiadau Adnabuwyd yn ystod y Flwyddyn	47	297
Buddsoddiadau Werthwyd yn ystod y Flwyddyn	(859)	(1,394)
Balans i'w ddwyn ymlaen ar 31 Mawrth	0	812

Mae'r symud ar y gronfa yn ymwneud â'r enillion na wireddwyd ar ddaliad y Cyngor yng Nghwmni Gwastraff Môn Arfon Cyf a gwireddu'r buddsoddiad wedi hynny.

28. BALANSAU'R YSGOLION

Mae'r balansau hyn wedi eu neilltuo ar gyfer defnydd yr ysgolion unigol er budd eu hamcanion addysgiadol.

	Balans Agoriadol 01/04/09 £'000	Ychwanegu / (Gostyngiad) am y Flwyddyn £'000	Balans Cau 31/03/10 £'000
Ysgolion Cynradd Cymunedol a Gwirfoddol	1,357	(5)	1,352
Ysgolion Uwchradd Cymunedol	1,639	(169)	1,470
Ysgol Arbennig Gymunedol	154	28	182
Ysgol Gynradd Sefydledig (gweler nodyn 42)	96	45	141
	3,246	(101)	3,145

Ar 31 Mawrth 2010, roedd gan bob ysgol falansau mewn llaw heblaw am dair ysgol gynradd ac un ysgol uwchradd a oedd gyda diffyg o £156,760 mewn cyfanswm. Gellir cael copïau o'r Datganiad Adran 52 y mae'n ofynnol i bob awdurdod ei baratoi ar ôl diwedd pob blwyddyn ariannol o dan Adran 52(2) o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 gan yr Adran Gyllid.

29. Y DRETH GYNGOR

Y Dreth Gyngor yw'r incwm a geir trwy godi ar eiddo preswyl yn ôl gwerth yr eiddo ac mae'r gwerth hwnnw wedi ei rannu'n naw band yr amcangyfrifwyd eu gwerth ar 1 Ebrill 2003 i'r pwrpas penodol hwn. Penderfynir ar y taliadau trwy amcangyfrif faint o incwm y bydd raid i Gyngor Sir Ynys Môn ac Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ei gael dros y flwyddyn nesaf ac wedyn rhennir y swm gyda'r sylfaen i'r Dreth Gyngor. Sylfaen y Dreth Gyngor yw cyfanswm nifer yr anheddau ym mhob band prisio gan addasu, trwy gyfran, a throir nifer i'r hyn sy'n cyfateb i fand D ac addasu ar gyfer disgownt – 29,235.65 am 2009/10 (29,418.92 am 2008/09).

Wedyn, mae'r swm i eiddo Band D (£1,012.79 ar gyfartaledd am 2009/10, £979.62 yn 2008/09) yn cael ei luosi gan y gyfran a benodir i'r band penodol a bydd hynny wedyn, ar ôl caniatáu disgownt a budd-dal, yn rhoi i ni'r swm sy'n ddyledus gan yr unigolyn.

Roedd biliau'r Dreth Gyngor yn seiliedig ar y lluosyddion isod i fandiau A i I:

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Dadansoddiad o'r enillion net o'r Dreth Gyngor:-							2009/10	2008/09	
							£'000	£'000	
Y Dreth Gyngor gasgladwy							29,796	28,458	
Llai : darpariaeth ar gyfer rhai'n methu talu heb gyfrif ar ei gyfer o'r blaen							(234)	(132)	
Enillion net o'r Dreth Gyngor (gan gynnwys praeseptau)							29,562	28,326	

2008/09 wedi'i ailddatgan i gynnwys praesept yr Heddlu yn y ffigwr ar gyfer enillion net.

30. TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL (TAC)

Mae'r Trethi Annomestig hyn yn cael eu trefnu ar sail genedlaethol. Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru (LICC) yn pennu cyfradd - 48.9c yn 2009/10 (46.6c yn 2008/09) ac mae busnesau lleol yn talu trethi a glendrir trwy luosi gwerth ardrethol yr eiddo gyda'r swm uchod. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu trethi oddi ar drethdalwyr ei ardal ond wedyn mae'n trosglwyddo'r arian i'r Gronfa Genedlaethol o Drethi Annomestig dan weinyddiaeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru (CCC). Mae CCC yn aiddosbarthu'r symiau a delir yn ôl i Awdurdodau Lleol yn seiliedig ar swm penodol fesul pen o'r boblogaeth.

Roedd incwm TAC, ar ôl ystyried rhyddhad a darpariaethau, yn £14,269,434 ar gyfer 2009/10 (£13,489,274 yn 2008/09), yn seiliedig ar werth trethadwy ar ddiwedd y flwyddyn o £33,824,335 (£33,888,958 am 2008/09). Y cyfartaledd am y flwyddyn oedd tua £33,848,126 (£33,380,731 am 2008/09).

Dadansoddiad o'r enillion net o drethi annomestig:	2009/10	2008/09
	£'000	£'000
Trethi annomestig casgladwy	14,269	13,489
Cost lwfans casglu	(133)	(134)
Llog dalwyd ar ordaliadau	(27)	(19)
Darpariaeth ar gyfer dyledion drwg	(119)	(188)
Cyfraniad i gost rhyddhad trethi elusennol/gwledig	48	36
Taliadau i mewn i'r gronfa genedlaethol	14,038	13,184
Aiddosbarthu o'r gronfa genedlaethol	18,787	18,278

31 GRANTIAU CYFFREDINOL GAN Y LLYWODRAETH

Mae Grantiau Cyffredinol gan y Llywodraeth yn cynnwys yr isod:

	2009/10	2008/09
	£'000	wedi ei hail-ddatgan
	£'000	£'000
Grant Cefnogaeth Refeniw	73,866	73,006
Grant Cytundeb Gwelliant	699	750
Grant Amddifadedd	508	508
Cyfanswm	75,073	74,264

32. ARDOLLAU GAN GYDWASANAETHAU A CHYRFF ERAILL

Mae rhai gwasanaethau yn gweithredu ar draws ffiniau cynghorau unigol ac mae'r Cyngor hwn yn talu rhan o gostau'r gwasanaethau. Roedd y cyfraniadau fel a ganlyn:-

Gwasanaeth	2009/10 £'000	2008/09 £'000
<u>Ardollau gan Gyrrff Allanol</u>		
Awdurdod Tân Gogledd Cymru	3,184	3,094
Asiantaeth yr Amgylchedd - Bwrdd Draenio Mewnol	2	2
Bwrdd Gofalwyr Tywyn Trewan	2	10
Pwyllgor Pysgodfeydd Gogledd Orllewin Lloegr a Gogledd Cymru	132	128
	3,320	3,234
<u>Cydwasaethau sydd wedi eu cynnwys fel Ardollau</u>		
Gwasanaeth Crwner Môn a Gwynedd	151	162
Ardollau yn y cyfrif refeniw cyfun	3,471	3,396
<u>Cydwasaethau Eraill</u>		
Rhwydwaith Llyfryddol Gogledd Orllewin Cymru (TalNet)	74	73
Cyd Bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig Môn a Gwynedd	455	440
	4,000	3,909

33. LWFANSAU AELODAU

Talwyd cyfanswm o £880,735 (£869,860 yn 2008/09) yn ymwneud a lwfansau i Aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn. Ers 2006/07, mae'r Aelodau yn gymwys i ymuno â'r cynllun pensiwn, ac mae'r ffigwr lwfansau yn cynnwys £55,916 (£55,318 yn 2008/09) ar gyfer cyfraniad y Cyngor i'r gronfa. Yn unol â Rheoliadau (Lwfansau Aelodau) (Cymru) Awdurdodau Lleol 2002, cyhoeddir manylion taliadau unigolion gan y Cyngor ac maent ar gael ar wefan y Cyngor : www.ynysmon.gov.uk. Mae manylion pellach ar gael gan Swyddfa'r Rheolwr Gyfarwyddwr, Swyddfeydd y Cyngor, Llangejni, LL77 7TW.

34. CYFLOGAU

Nifer y gweithwyr (yn cynnwys penaethiaid ac uwch staff ysgolion) y mae eu cyflogau a dalwyd yn 2009/10, heb gynnwys cyfraniadau tuag at bensiynau ond yn cynnwys tâl diswyddo, yn £60,000 neu'n rhagor.

Band Cyflog	Yn cynnwys taliadau diswyddo		Heb gynnwys taliadau diswyddo	
	2009/10 Nifer y Gweithwyr	2008/09 Nifer y Gweithwyr	2009/10 Nifer y Gweithwyr	2008/09 Nifer y Gweithwyr
£60,000 - £64,999	3	4	3	4
£65,000 - £69,999	3	3	3	3
£70,000 - £74,999	3	2	3	2
£75,000 - £79,999	1	2	1	2
£80,000 - £84,999	1	1	1	1
£85,000 - £89,999	1	1	1	1
£90,000 - £94,999	1	-	1	-
£95,000 - £99,999	-	-	-	-
£100,000 - £104,999	-	1	-	-
£105,000 - £109,999	-	-	-	-
£110,000 - £114,999	-	-	-	-
£115,000 - £119,999	-	-	-	-
£120,000 - £124,999	-	-	-	-
£125,000 - £129,999	-	-	-	-
£130,000 - £134,999	-	-	-	-
£135,000 - £139,999	-	1	-	-

Yn ôl y gofyn, mae'r tabl isod yn datgelu cyflogau Prif Swyddogion sy'n ennill llai na £150,000 ond sy'n ennill £60,000 y flwyddyn neu fwy.

Deilydd Swydd	Cyflog (Yn cynnwys ffioedd a lwfansau)	Treuliau	Cyfanswm taliadau ac eithrio cyfraniadau pensiwn 2009/10	Cyfraniad Pensiwn	Cyfanswm taliadau yn cynnwys cyfraniadau pensiwn 2009/10
Cyfarwyddwr Corfforaethol (Addysg a Hamdden)	86,211	2,820	89,031	17,514	106,545
Cyfarwyddwr Corfforaethol (Amgylchedd a Thechnegol)	78,426	2,081	80,507	16,470	96,977
Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid)	75,302	2,170	77,472	15,804	93,276
Cyfarwyddwr Corfforaethol Gweithredol (Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol)	68,416	2,190	70,606	14,365	84,971
Cyfarwyddwr Gwasanaethau	63,972	82	64,054	13,434	77,488
Cyfreithiol/Swyddfog Monitro					
	372,327	9,343	381,670	77,587	459,257

Gadawodd cyn Reolwr-gyfarwyddwr y Cyngor yn fuan ym mis Ebrill 2009. Yn unol â chytundeb a wnaed gydag ef, ni fedr y Cyngor gyhoeddi telerau'r cytundeb hwnnw ac yn unol â chymal 2(2) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygiad) 2010, nid oes modd datgelu'r taliad a wnaed iddo.

Hefyd, roedd y Cyfarwyddwr Corfforaethol (Addysg a Hamdden) yn Reolwr-gyfarwyddwr Gweithredol o 9 Ebrill i 12 Hydref 2010.

Mae gan Reolwr-gyfarwyddwr Dros Dro'r Cyngor, a benodwyd dan gyfarwyddyd y Gweinidog o fis Medi 2009, gcontract cyflogaeth fel Pennaeth y Gwasanaethau Tâl a swydd dan gcontract am wasanaethau drwy asiantaeth trydydd parti. Mae'r contract cyflogaeth am swm nominal o £1. Dan delerau'r contract am wasanaethau, talodd y Cyngor gyfanswm o £124.7k yn 2009-10 am ei wasanaethau.

35. PENSIYNAU

Fel rhan o delerau cyflogi ei weithwyr, mae'r Cyngor yn cynnig buddion ymddeol. Er na thelir y buddion hyn hyd nes y bydd y rhai a gyflogir yn ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud taliadau sydd angen eu datgan ar yr adeg y mae'r cyflogedig yn ennill hawliau i'r dyfodol.

Cyfyd costau'r Cyngor dan ddau gynllun pensiwn gwahanol, gyda'r ddau yn cynnig buddion a ddiffinnir wedi eu seilio ar gyflog terfynol.

Athrawon

Cynllun heb gronfa ac yn cael ei weinyddu gan yr Adran Addysg, sy'n pennu cyfraddau'r cyfraniadau ac a gefnogir gan adolygiad actiwaraid o gronfa dybiannol bob pum mlynedd.

Gwnaethpwyd cyfraniadau cyflogwr o £3.032 miliwn yn 2009/10 (£3.058m yn 2008/09) ar gyfradd o 14.1% o'r tâl pensiynadwy (14.1% yn 2008/09). Yn ychwanegol, 'roedd taliadau yn ymwneud ag ychwanegiadau ar gyfer ymddeol yn gynnwys ac ati a wnaed ar sail talu-wrth-fynd yn £0.593 miliwn (£0.592m yn 2008/09) neu 2.73% o'r tâl pensiynadwy (2.81% yn 2008/09).

Gweithwyr Eraill

Cynhelir cronfa gan Gyngor Gwynedd dan reoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Gwneir prisiadau actiwaraidd o bryd i'w gilydd. Cynhaliwyd prisiad actiwaraidd llawn o'r Gronfa ddiwethaf ar 31 Mawrth 2007 a seilir yr amcangyfrif o asedau ac ymrwymadau a roddir isod ar y prisiad hwnnw gyda'r Actiwari yn cymryd cyfraniadau, ymddeoliadau a pherfformiad y gronfa ers y dyddiad hwnnw hyd at ddyddiad y cyfrifon yma, sef 31 Mawrth 2010, i ystyriaeth.

Gwnaethpwyd cyfraniadau cyflogwr o £7.158 miliwn (£6.833m yn 2008/09) ar gyfradd o 21.0% (21.0% yn 2008/09) o'r tâl pensiynadwy yn 2009/10. Mae'r cyfradd yn dilyn prisiad actiwaraidd fel ar 31 Mawrth 2007 (a gafodd ei weithredu yn 2008/09) pan adnabuwyd fod lefel gyllido'r Gronfa ar y dyddiad yna yn 84% (o 74% yn 2004) a bod angen cyfradd gyffredinol o 20.1% i ddod â'r gronfa yn ôl i ariannu 100% dros gyfnod o 20 mlynedd. Roedd cyfradd y Cyngor yn uwch na hyn a phenderfynwyd cynyddu'r raddfa ar unwaith. Roedd taliadau yn ymwneud ag ychwanegiadau ar gyfer ymddeol yn gynnar yn £0.965 miliwn (£0.924m yn 2008/09). Mae Adroddiad Blynyddol ar y Gronfa Bensiwn ar gael gan Adain Bensiynau, Cyngor Gwynedd.

Amcangyfrifir fod cost cyfalaf y cynnydd dewisol yn y taliadau pensiwn y cytunodd yr Awdurdod arno yn ystod 2009/10 yn £Dim (£8,000 yn 2008/09).

Trafodion yn Ymwneud a Buddiannau Ymddeoliad

Mae costau buddiannau ymddeoliad yn cael eu hadnabod yng Nghost Net y Gwasanaethau pan fo gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan mae'r buddiannau yn cael eu talu fel pensiynau. Mae'r hyn y mae'r Cyngor i fod i'w godi yn erbyn y Dreth Gyngor fodd bynnag wedi ei seilio ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, ac felly mae gwir gost buddiannau ymddeoliad yn cael ei droi allan o'r Datganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor. Mae'r trafodion canlynol wedi eu gwneud yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ac yn y Datganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor:

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
<u>Cyfrif Incwm a Gwariant</u>		
Cost Net y Gwasanaethau:		
Cost Gwasanaeth Cyfredol	(3,577)	(4,052)
Cost Gwasanaeth yn y Gorffennol	(153)	(1,553)
Effaith setliadau a chwtogiadau	(8)	(21)
Gwariant Gweithredol Net		
Costau Llog	(13,257)	(13,485)
Enillion disgwylidig ar Asedau yn y Cynllun	8,142	11,129
	(8,853)	(7,982)
Treuliau Net i'r Cyfrif Incwm a Gwariant		
Datganiad Symudiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor		
Gwrthdroi treuliau net ar gyfer buddiannau ymddeoliad yn unol â FRS 17	751	686
Tâl Swm Gwirioneddol yn erbyn Cronfa Bensiwn y Cyngor am y flwyddyn Cyfraniadau'r Cyflogwr sy'n daladwy i'r Cynllun	(8,102)	(7,296)

Yn ychwanegol at yr ennillion a'r colledion cydnabyddedig sy'n gynnwysedig yn y Cyfrif Incwm a Gwariant, cynhwyswyd colledion actiwaraidd o £66.106m (cynnydd o £26.644m yn 2008/09) yn y Datganiad ar Gyfanswm yr Enillion a'r Colledion Cydnabyddedig. Mae'r swm

cronedig ar gyfer enillion a cholledion actiwaraidd ers 2004/05 ac a nodir yn y Datganiad ar Gyfanswm yr Enillion a'r Colledion Cydnabyddedig yn golled o £101.205m.

Ar dudalen 46, dangosir y tybiaethau (ar chwyddiant prisiau a chynnydd cyflogau a.y.b.) a ddefnyddiwyd i amcangyfrif y ffigurau yn y tabl yma. Dangosir ar dudalen 45 gostau sy'n deillio o addasiadau i amcangyfrifon a wnaethpwyd yn y blynyddoedd blaenorol (e.e. yr enillion disgwylidig o fuddsoddiadau).

Asedau ac Ymrwymadau yn ymwneud â Buddiannau Ymddeoliad

Mae'r crynodeb isod yn dangos y symudiad yn yr ymrwymiad pensiwn net yn y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2010:

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Ymrwymiad pensiwn net ar 1 Ebrill	69,033	41,701
Costau Gwasanaeth Cyfredol	3,577	4,052
Cyfraniad Cyflogwr yn daladwy i'r Cynllun	(8,102)	(7,296)
Costau Gwasanaeth blaenorol / Côt Cwtogiad	161	1,574
Llog / Enillion ar Asedau (Net)	5,116	2,357
Colled Actiwaraidd	66,106	26,645
Ymrwymiad pensiwn net ar 31 Mawrth	135,891	69,033

Cysoni gwerth presennol ymrwymadau'r cynllun :

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Ymrwymadau ar 1 Ebrill	(192,984)	(194,584)
Costau Gwasanaeth Cyfredol	(3,577)	(4,053)
Costau Llog	(13,257)	(13,486)
Cyfraniadau gan Cyfranogwyr y Cynllun	(2,142)	(2,038)
Cynnydd a (Cholledion) Actiwaraidd	(107,003)	16,829
Buddiannau a dalwyd	7,590	6,354
Costau Gwasanaeth Blaenorol a Cholledion ar Gwtogiadau	(161)	(2,006)
Ymrwymadau ar 31 Mawrth	(311,534)	(192,984)

Cysoni gwerth teg asedau'r cynllun:

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Asedau ar 1 Ebrill	123,950	152,883
Cyfradd Enillion disgwylidig	8,142	11,129
Cynnydd a (Cholledion) Actiwaraidd	40,897	(43,474)
Cyfraniadau y Cyflogwr	7,179	6,828
Cyfraniadau yn ymwneud â buddiannau heb eu cyllido	923	900
Cyfraniadau gan Cyfranogwyr y Cynllun	2,142	2,038
Buddiannau a dalwyd	(7,590)	(6,354)
Asedau ar 31 Mawrth	175,643	123,950

Y gwir enillion ar asedau'r cynllun yn y flwyddyn oedd £49.039 miliwn (£31.882 miliwn yn 2008/09).

Hanes y Cynllun

	2009/10 £'000	2008/09 £'000	2007/08 £'000	2006/07 £'000	2005/06 £'000
Gwerth Presennol yr Ymrwymadau	(311,534)	(192,984)	(194,584)	(190,109)	(189,401)
Gwerth teg yr Asedau	175,643	123,951	152,883	138,794	127,661
Gwarged / (Diffyg) y Cynllun	(135,891)	(69,033)	(41,701)	(51,315)	(61,740)

Nid yw'r diffyg yma yn dylanwadu'n uniongyrchol ar gronfeydd dosbarthadwy y Cyngor, ond gall ddylanwadu ar gyllidebau'r dyfodol gan fod diffygion yn cael eu cymryd i ystyriaeth wrth bennu cyfradd y cyflogwr yn ystod yr adolygiad bob tair blynedd.

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau ac Ymrwymadau

Mae'r ymrwymadau wedi eu hasesu ar sail actiwaraidd yn defnyddio'r dull uned gynlluniedig, amcangyfrif o'r pensiynau fydd yn daladwy ym mlynnyddoedd y dyfodol yn ddibynnol ar ragdybiaethau ynglyn â chyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau a.y.b.

Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actiwari yw :

	2009/10	2008/09
Tybiaethau Marwolaethau:		
Hirhoedledd o 65 ar gyfer Pensiynwyr Presennol:		
Dynion	20.8 bl	19.6 bl
Merched	24.1 bl	22.5 bl
Hirhoedledd o 65 ar gyfer Pensiynwyr y Dyfodol:		
Dynion	22.3 bl	20.7 bl
Merched	25.7 bl	23.6 bl
Cyfradd Chwyddiant	3.80%	3.10%
Cyfradd Cynnydd yng nghyflogau	5.30%	4.60%
Cyfradd Cynnydd ym mhensiynau	7.20%	3.10%
Cyfradd ar gyfer ymrwymadau y cynllun disgowntio	5.50%	6.90%
Dewis derbyn i droi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeol		
ar gyfer gwasanaeth cyn Ebrill 2008	50%	50%
ar gyfer gwasanaeth ar ôl Ebrill 2008	75%	50%

Defnyddiwyd y gwerth a rhaniad asedau canlynol ar gyfer cyfran y Cyngor oddi mewn Cronfa Gwynedd ynghyd â'r enillion disgwylidig a nodir er mwyn gwneud yr asesiad:-

Ased	Mawrth 2010			Mawrth 2009		
	Swm £ miliwn	Rhaniad Asedau	Cyfradd Enillion a ddisgwylir	Swm £ miliwn	Rhaniad Asedau	Cyfradd Enillion a ddisgwylir
Cyfranddaliadau	135.2	77%	7.8%	90.5	73%	7.0%
Bondiau	26.4	15%	5.0%	17.3	14%	5.4%
Eiddo	10.5	6%	5.8%	10	8%	4.9%
Arian	3.5	2%	4.8%	6.2	5%	4.0%
Cyfanswm	175.6	100%		124	100%	

£175.6 miliwn oedd cyfran y Cyngor o'r asedau yma, gan gynnwys elfen y Cyngor o asedau cronfa'r hen Gyngor Sir Gwynedd (£124.0 miliwn ar y 31ain o Fawrth 2009). Yn erbyn hyn, cyfrifwyd fod gan y Cyngor ymrwymadau o £311.534 miliwn (gan gynnwys yr elfen honno o ymrwymadau'r hen Gyngor Sir Gwynedd sy'n disgyn ar y Cyngor) (£192.98 miliwn ar y 31ain o Fawrth 2009) sy'n golygu ymrwymiad net o £135.9 miliwn (£69.0 miliwn ar y 31ain o Fawrth 2009). Mae'r ymrwymadau hyn wedi eu gweithio allan i gynnwys ymrwymadau ar gyfer cynnydd ar ddisgresiwn y tu allan i'r prif gynllun sy'n ymwneud â phenderfyniadau a wnaethpwyd mewn blynyddoedd blaenorol lle bydd dal angen gwneud taliadau ac fe'u hamcangyfrifir yn £15.84 miliwn (£12.75 miliwn ar y 31ain o Fawrth 2009). Mae'r rhain yn cynnwys cyfran o ymrwymadau'r hen Gyngor Sir Gwynedd lle mae gan y Cyngor gyfrifoldeb ac ar gyfer aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon.

Hanes Cynnydd a Cholledion Profiad

Gellir dadansoddi'r enillion actiwaraid adnabuwyd fel symudiadau ar y Gronfa Wrth Gefn Pensiwn yn 2009/10 i'r categorïau canlynol, a fesurwyd fel canran o'r asedau a'r ymrwymadau ar 31 Mawrth 2010 :

	2009/10 %	2008/09 %	2007/08 %	2006/07 %	2005/06 %
Gwahaniaeth rhwng enillion disgwylidig a gwir enillion ar asedau	23.3	(35.1)	1.1	0.1	13.7
(Cynnydd) / Lleihad profiad ar ymrwymadau	0.2	0.2	13.5	0.0	0.5

36. COSTAU ARCHWILIO

Codwyd y ffioedd canlynol ar y Cyngor mewn perthynas ag archwilio allanol a'r arolwg statudol:

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Ffioedd yn daladwy i PricewaterhouseCoopers LLP mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol gan yr archwilydd apwyntiedig (1)	176	252
Ffioedd yn daladwy i PricewaterhouseCoopers LLP ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant	136	190
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â'r arolwg statudol (1)	176	89
Ffioedd yn daladwy i PricewaterhouseCoopers am waith arall	0	0
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru am wasanaethau arall (Menter Twyll Genedlaethol) (2)	0	4

(1) Ar gyfer 2009/10 codir am archwiliad perfformiad gan y Swyddfa Archwilio Cymru, gynt roedd hyn yn cael ei godi gan PwC.

(2) Ail-ddatganwyd 2008/09 i gyfrifo am yr anfoneb hwyr yn ymwneud a gwaith archwilio 2008/09 (NFI).

37. ASEDAU AC YMRWYMIADAU AMODOL

ASEDAU AMODOL

Dan Bwyllgor 12 Dehongliadau Adrodd ar Safonau Adrodd Cyllidol Rhyngwladol (IFRIC 12), trefnant consesiwn gwasanaeth yw trefniant lle mae llywodraeth neu gorff cyhoeddus arall yn contractio â gweithredwr preifat i ddatblygu (neu uwchraddio), gweithredu a chynnal ased

isadeiledd y rhoddwr. Mae'r rhoddwr yn rheoli neu'n rheoleiddio pa wasanaethau mae angen i'r gweithredwr eu darparu gan ddefnyddio'r asedau, i bwy, ac ar ba bris, a hefyd mae'n rheoli unrhyw fudd gweddilliol sylweddol yn yr asedau ar ddiwedd cyfnod y trefniant.

Mae'r cerbydau casglu gwastraff, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaeth y Cyngor, yn cael eu prynu a'u cynnal gan weithredwr preifat ac, o'r herwydd, nid ydynt wedi eu cynnwys ar Fantolen y Cyngor. Mae'r Cyngor yn ystyried bod yr asedau yn amodol ar berfformiad y contract ac, felly, mae'n datguddio rhain fel asedau amodol. Nid yw'r prisiad yn cael ei ystyried i fod yn berthnasol i'r cyfrifon.

YMRWYMIADAU AMODOL

Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi

Mae 248 aelodau o staff cyfredol a chyn-weithwyr wedi cyflwyno 287 hawliad tâl cyfartal, sydd wedi eu rhoi ymlaen i'r tribiwnlys. Mae'r Cyngor yn bwriadu amddiffyn yr hawliadau hyn. Sefydlwyd arian wrth gefn yng nghyfrifon yr awdurdod tuag at costau posibl yn deillio o Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi.

Adran 117 Deddf Iechyd Meddwl 1983

Yn dilyn dyfarniadau a gadarnhawyd yn Nhŷ'r Arglwyddi ac adroddiad diweddar gan Ombwdsmon Llywodraeth Leol ar achosion prawf mewn lleoedd eraill, nid oedd grym i godi am wasanaethau a ddarparwyd dan adran 117 y Ddeddf Iechyd Meddwl 1983, ac mae'r Cyngor yn wynebu ad-daliadau. Mae pedwar achos wedi eu setlo. Mae cyfanswm yr ymrwymiad hwn yn anodd i'w gyfrifo ond mae £0.33 miliwn yn weddilliol o'r swm a neilltuwyd i un ochr fel arian wrth gefn clustnodedig ar gyfer ad-daliadau o'r fath.

38. DIGWYDDIADAU ÔL-FANTOLEN

Mae'r digwyddiadau canlynol yn cael eu hystyried yn ddigwyddiadau ôl-fantolen:

Pensiynau

Yn ei Gyllideb Argyfwng ar 22 Mehefin 2010, cyhoeddodd Canghellor y Trysorlys mai'r mynegai pris defnyddwyr yn hytrach na'r mynegai pris manwerthu fydd sail cynnydd pensiynau sector cyhoeddus yn y dyfodol. Yn unol â pharagraff 21 o Safon Adrodd Ariannol 21 (Digwyddiadau ôl-fantolen), mae'r newid hwn yn ddigwyddiad heb addasiad ôl-fantolen. Amcangyfrifwyd y bydd y newid hwn ar gyfartaledd yn lleihau gwerth ymrwymadau FRS17 y cyflogwr yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd rhwng 6 – 8%. Seilwyd yr amcangyfrif hwn ar gyflogwr gyda proffil aelodaeth "nodweddiadol". Mae hyn yn ostyngiad o rhwng £18 i £25 miliwn i'r awdurdod.

Hyfforddiant Môn

Yn dilyn o benderfyniad gan Llywodraeth Cynulliad Cymru i adolygu trefniadau Darparwyr Hyfforddiant yng Nghymru, fe gyrhaeddwyd cytundeb yng Ngogledd-Orllewin Cymru y byddai Hyfforddiant Môn ynghyd â Hyfforddiant Gwynedd yn cyfuno â, a throsglwyddo i, Goleg Menai ar 1 Awst 2010.

O ganlyniad, fe fydd asedau, sy'n bennaf yn offer a dodrefn perthnasol, yn trosglwyddo i Coleg Menai. Ni gynhwysir ddim trosglwyddiad na gwerthiant o asedau tir ac adeiladau. Roedd cyfanswm gwariant referniw gros Hyfforddiant Môn am 2009-10 yn £1.595 miliwn, a'r incwm gros am y flwyddyn yn £1.637 miliwn.

39. DATGANIAD CYFRIFON

Awdurdodwyd rhyddhau'r Datganiad Cyfrifon gan y Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid) ar 14 Rhagfyr 2010. Rhoddwyd ystyriaeth i ddigwyddiadau ar ôl dyddiad y fantolen hyd at y dyddiad y rhoddwyd awdurdod i gyhoeddi'r cyfrifon.

40. TRAFODION GYDA CHYRFF CYSYLLTIEDIG

Mae trafodion sylweddol gyda'r Llywodraeth yn cael eu crynhoi yn y Datganiad Llif Arian.

Manylir ar drafodion gydag is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig yn Nodyn 41, a manylir ar drafodion gydag Ymddiriedolaethau y mae'r Cyngor yn ymddiriedolwr iddynt yn Nodyn 43.

Mae'r Cyngor yn penodi aelodau i rai cyrff cyhoeddus sy'n codi ardoll ar gyllideb y Cyngor. Ceir manylion y rhain yn Nodyn 32.

Mae'r Cyngor hefyd yn penodi aelodau i rai cyrff cyhoeddus, elusennol a gwirfoddol. Yn ystod 2009/10, talwyd cyfanswm o £5,506,790 mewn grantiau neu ar gyfer prynu gwasanaethau gan y cyrff hyn (£5,693,225 yn 08/09).

Mae'r Cyngor yn aelod o Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a thalwyd tanysgrifiad o £73,427 iddi yn 2009/10 (£72,750 yn 08/09).

Mae aelodau wedi datgan diddordebau mewn contractau, neu mewn cyrff a all fod yn ymdrin â'r Cyngor, yn y Gofrestr Statudol o Ddiddordebau Aelodau. Talwyd cyfanswm o £673,248 gan y Cyngor yn 2009/10 dan y diddordebau hyn (£544,766 yn 08/09). Caiff rhai taliadau budd-dal tai eu cyflwyno'n uniongyrchol i landlordiaid yr eiddo; yn 2009/10 talwyd £18,418 i dri Aelod o'r Cyngor (neu eu cyrff cysylltiedig) fel hyn (£12,964 yn uniongyrchol i dri Aelod o'r Cyngor yn 08/09).

Mae un o Gyfarwyddwyr Corfforaethol y Cyngor yn perthyn i aelod o fwrdd Ymddiriedolaeth GIG Gogledd Orllewin Cymru. Mae pedwar aelod / swyddog o'r Cyngor, gan gynnwys Cyfarwyddwr Corfforaethol, yn aelodau o Fwrdd Iechyd Lleol Ynys Môn. Cafodd y ddau gorff eu cyfuno gyda nifer o gyrff GIG eraill yn Fwrdd Iechyd Lleol Prifysgol Betsi Cadwaladr ar 1 Hydref 2009 ac yn ystod y flwyddyn gwnaethpwyd y trafodion canlynol gyda'r corff hwnnw a'i ragflaenwyr:

- taliadau i'r corff cysylltiedig	£ 1,110,152
- derbyniadau o'r corff cysylltiedig	£ 2,570,650

41. DIDDORDEB MEWN CWMNIAU

Mae gan y Cyngor ddiddordeb o 50% mewn dau gwmni, ar y cyd gyda Chyngor Gwynedd:-

Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf

Cwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol yw Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf a sefydlwyd ar y cyd gan ragflaenwyr Cyngorau Ynys Môn a Gwynedd ym 1994. Roedd y cwmni yn rhedeg dau safle rheoli gwastraff yn Ynys Môn a Gwynedd oedd ar les gan yr Awdurdodau Lleol. Roedd y rhan fwyaf o weithgaredd y cwmni yn ymwneud â chontractau â'r ddau Awdurdod Lleol.

Yn dilyn newid yn y ddeddfwriaeth, penderfynodd y ddau Gyngor ddirwyn y cwmni i ben yn ystod 2007/08 ac ymgymryd â'r gwaith yn fewnol. Yn Ionawr 2008, trosglwyddwyd yr asedau a'r ymrwymadau gweithredol perthnasol a'r staff i'r Cyngor, ynghyd â'r swm balans mewn arian parod. Mae'r buddsoddiad wedi cael ei ailbriso bob blwyddyn ac mae'r rhan fwyaf o arian y cyfranddaliad wedi cael ei dalu'n ôl i'r ddau gyngor. Nid yw'r budd gweddilliol yn y cwmni ar 31 Mawrth 2010 yn faterol i gyfrifon y Cyngor.

Cwmni Cynnal Cyf

Sefydlwyd y cwmni hwn adeg ad-drefnu llywodraeth leol ar y cyd rhwng Cyngorau Ynys Môn a Gwynedd. Mae'n darparu gwasanaethau cefnogaeth addysg dan gytundeb i ysgolion unigol ac i awdurdodau addysg lleol a gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Dim ond i hyrwyddo ei amcanion y mae modd defnyddio incwm y cwmni. Mae'r cwmni yn gyfyngedig dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae ymrwymiad y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt. Gwnaed taliadau gan y Cyngor, a chan gynnwys ei ysgolion, o £1.998 miliwn yn ystod 2009/10 (£2.109 miliwn yn 2008/09).

Mae cyfrifon y Cwmni am 2009/10 yn dangos incwm net o £0.29 miliwn (incwm net o £0.17 miliwn yn 2008/09). Trosiant y Cwmni am 2009/10 oedd £6.26 miliwn (£6.09 miliwn yn 2008/09). Dangosodd cyfrifon cyhoeddedig y Cwmni ymrwymadau net o £4.99 miliwn ar 31 Mawrth 2009 (asedau net o £1.17 miliwn yn 2008/09) ar 31 Mawrth 2010.

Gellir cael copïau o'r datganiadau ariannol gan Cwmni Cynnal Cyf, Plas Llanwnda, Caernarfon, Gwynedd. Mae adroddiad yr archwilyr ar y cyfrifon am y cyfnod hyd at 31 Mawrth 2010 yn ddiamod.

Mae gan y Cyngor ddiddordebau mewn cwmnïau fel a ganlyn:-

WJEC CBAC Limited

Mae'r Cyngor yn aelod o WJEC CBAC Limited, cwmni elusennol y mae'r 22 awdurdod unedol Cymru yn aelodau ohono. Ei swyddogaeth yw darparu gwasanaethau arholiad a datblygu a hyrwyddo gwasanaethau addysg a diwylliant eraill. Mae'r cwmni yn gyfyngedig dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae ymrwymiad y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt.

Yn ystod 2009/10 talodd y Cyngor £0.334 miliwn (£0.314 miliwn yn 2008/09) am brynu gwasanaethau'r cwmni.

Mae cyfrifon y cwmni am 2008/09 yn dangos symudiad net negyddol mewn cronfeydd o £5.70 miliwn (symudiad net mewn cronfeydd o £2.16 miliwn yn 2007/08). Trosiant y Cwmni am 2008/09 oedd £32.49 miliwn (£29.56 miliwn yn 2007/08) a'i asedau net yn £6.89 miliwn (£12.58 miliwn yn 2007/08) ar 30 Medi 2009.

Gellir cael copïau o gyfrifon y cwmni o WJEC CBAC Cyfyngedig, 245 Rhodfa'r Gorllewin, Llandâf, Caerdydd, CF5 2YX. Mae adroddiad yr archwiliwr ar y cyfrifon am y cyfnod i 30 Medi 2009 yn ddiamod.

Menter Môn Cyfyngedig

Mae'r Cyngor yn aelod o Menter Môn Cyf, ac yn un o 3 aelod ar 31 Mawrth 2010. Mae'r cwmni yn hyrwyddo tyfiant economaidd ym Môn wledig. Mae'r cwmni wedi ei gyfyngu dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae ymrwymiad y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt.

Yn ystod 2009/10 talodd y Cyngor £0.474 miliwn i'r cwmni i gefnogi ei weithgareddau (£0.127miliwn yn 2008/09).

Mae cyfrifon y Cwmni am y cyfnod yn diweddu 31 Rhagfyr 2009 yn dangos incwm net (ar ôl treth) o £99,456 (incwm net o £51,701 yn 2008). Trosiant y Cwmni am 2009 oedd £1.80 miliwn (£3.51 miliwn yn 2008) a'i asedau net yn £1.69 miliwn (£0.45 miliwn yn 2008) ar 31 Rhagfyr 2009.

Gellir cael copïau o gyfrifon y cwmni o Menter Môn, Llys Goferydd, Stad Ddiwydiannol Bryn Cefni, Llangefni, Ynys Môn. Mae adroddiad yr archwilwyr ar y cyfrifon am y cyfnod i 31 Rhagfyr 2009 yn ddiamod.

42. YSGOL SEFYDLEDIG CAERGEILIOG

Mae balansau ar gyfer asedau ac ymrwymadau cyfredol dan reolaeth Ysgol Sefydledig Caergeiliog wedi eu cynnwys yn y cyfrifon yma, ac felly o ran cronfeydd yr ysgol, dim ond eu hasedau cyfredol net sy'n cael eu cynrychioli ar y fantolen gyfun hon. Mae gan yr ysgol asedau sefydlog diriaethol yn ogystal. Dangosir y rhain fel £706,850 (£736,732 ar 31 Mawrth 2009) ym mantolen yr ysgol ar sail cyfuniad o brisiant a chost hanesyddol, llai dibrisiant. Mae'r asedau sefydlog wedi eu breinio yng Nghorff Llywodraethu'r ysgol ac ni chânt eu cyfuno yn y fantolen hon.

43. CRONFEYDD YMDDIRIEDOL

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel ymddiriedolwr i nifer o gronfeydd ymddiriedol. Nid asedau yn perthyn i'r Cyngor yw'r cronfeydd hyn ac o'r herwydd ni chânt eu cynnwys ym Mantolen Gyfun y Cyngor. Nid yw eu cyfrifon yn ymddangos bellach yn y Datganiad Cyfrifon hwn, ond maent ar gael gan yr Adran Gyllid. Yn ychwanegol at gymynroddion i bethau megis gwobrau mewn ysgolion, a chysuron a gwelliannau yn Sefydliadau'r Gwasanaethau Cymdeithasol, mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am gronfeydd Ymddiriedol fel a ganlyn:-

Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn (Rhif 1000818)

Y Cyngor yw unig ymddiriedolwr Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn, sef ymddiriedolaeth a sefydlwyd i weinyddu buddsoddiadau a brynwyd gydag arian a gafwyd gan Shell (UK) Limited pryd y daeth gwaith y cwmni i ben yn y lanfa olew oedd ganddo ym Môn. Amcanion yr Ymddiriedolaeth Elusennol yw darparu cyfleusterau er lles cyffredinol pobl sy'n byw yn Ynys Môn. Mae'n gwneud hyn trwy gyfrannu tuag at wariant ar wasanaethau cyhoeddus a thrwy roi grantiau i gyrff elusennol a gwirfoddol.

Gweinyddir y gronfa gan y Cyngor yn ddi-dâl. Yn 2009/10 derbyniodd y Cyngor £270,000, tuag at gostau rhedeg Oriol Ynys Môn.

Cronfa'r Degwm

Ar hyn o bryd gweinyddir buddsoddiadau'r gronfa gan Gyngor Gwynedd ar ran yr awdurdodau a olynodd hen Gyngor Sir Gwynedd er bod cynlluniau i'w trosglwyddo i'r Cyngor hwn. Yn y cynllun i weinyddu'r gronfa dywedir y bydd raid defnyddio'r incwm at ddibenion elusennol - rhai addysgol, adloniadol a chymdeithasol - yn ôl dewis llwyr y Cyngor.

Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn (Rhif 525254)

Mae 75% o'r incwm net o Stâd Elusennol David Hughes yn ffurfio rhan o Gronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn - sef Cronfa y mae'r Cyngor yn ymddiriedolwr iddi. Defnyddir yr incwm i ddibenion addysgol penodol. Telir y 25% arall i "Elusen David Hughes er Lles y Tlodion", elusen nad yw'n cael ei gweinyddu gan y Cyngor.

Mae'r Cyngor yn gweinyddu'r stâd ac yn 2009/10 derbyniodd ffi o £6,590 am y gwasanaeth.

Ar 31 Mawrth 2010, roedd balansau'r Cronfeydd Ymddiriedol (yn ôl gwerth yr asedau ar y farchnad) yn:-

	2009/10					2008/09
	Incwm	Gwariant	Asedau	Ymrwym.	Balans	Balans
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn (*)	460	400	15,872	383	15,489	12,101
Cronfa'r Degwm (**)	16	20	578	0	578	586
Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn (*)	85	111	1,834	0	1,834	1,812

(*) Ffigyrau 2008/09 wedi eu hailddatgan i adlewyrchu cyfrifon terfynol.

(**) Cyfran Ynys Môn yn unig

Cyfanswm gwerth y cronfeydd eraill ar 31 Mawrth 2010, gan gynnwys buddsoddiadau yn ôl eu gwerth ar y farchnad yw £185,000 (£193,000 ar 31 Mawrth 2009).

DATGANIADAU ARIANNOL YCHWANEGOL**CYFRIF INCWM A GWARIANT**
CYFRIF REFENIW TAI

	Nodyn	2009/10 £'000	2008/09 £'000
INCWM			
Rhenti Tai (gros)		(11,012)	(10,933)
Rhenti eraill		(178)	(175)
Codi am Wasanaethau a Chyfleusterau		(48)	(56)
Cyfraniadau tuag at wariant		(453)	(447)
Incwn Eraill		(5)	0
		(11,696)	(11,611)
GWARIANT			
Atgyweirio a Chynnal a Chadw	2	3,954	3,916
Goruchwyllo a Rheoli		1,322	1,048
Gwasanaethau Arbennig		653	551
Rhenti, Trethi a threuliau Eraill	5	87	909
Cymhorthdal Negyddol yn Daladwy ar y Cyfrif Refeniw Tai	3	1,797	1,749
Cynnydd yn y ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg ac ansicr		53	67
Disbrisiant ac amhariad asedau sefydlog	7	6,714	19,297
Costau rheoli dyled		10	10
		14,590	27,547
Cost Net Gwasanaethau CRT fel Cyfrif Incwm a Gwariant		2,894	15,936
Cyfran Gwasanaeth CRT o'r Costau Corfforaethol a Democraidaidd		55	55
Cost Net y Gwasanaethau CRT		2,949	15,991
Rhan CRT o'r incwm a gwariant gweithredol yn gynnwysedig yng Nghyfrif Incwm a Gwariant yr Awdurdod cyfan			
Llog sy'n daladwy a threuliau cyffelyb		830	733
Incwm Llog a Buddsoddiad		(62)	(62)
Diffyg am y Flwyddyn yng nghyswllt Gwasanaethau CRT		3,717	16,662

Mae'r Cyngor wedi diwygio ei bolisi o ran costau Corfforaethol a Democraidaidd a ddaw o'r Cyfrif Refeniw Tai o 2009/10, a diwygiwyd y flwyddyn flaenorol ar gyfer pwrpas cymharu.

DATGANIAD SYMUDIADAU AR FALANS Y CRT 2009/10

DATGANIAD SYMUDIADAU AR Y FALANS Y CRT	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Diffyg yn y flwyddyn ar Gyfrif Incwm a Gwariant y CRT	3,717	16,662
Y swm net ychwanegol y mae'n rhaid, dan statud, ei roddi fel credyd ym Malans y CRT am y flwyddyn	(4,257)	(16,554)
(Cynnydd) neu Ostyngiad yn y Cyfrif Refeniw Tai	(540)	108
Balans y Cyfrif Refeniw Tai a ddygwyd ymlaen	(1,781)	(1,889)
Balans y Cyfrif Refeniw Tai i'w ddwyn ymlaen	(2,321)	(1,781)

NODYN YNGHLWM WRTH Y DATGANIAD SYMUDIADAU AR FALANS Y CRT 2009/10

	2009/10		2008/09	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Symiau a gynhwyswyd yng Nghyfrif Incwm a Gwariant y CRT ond heb eu cynnwys yn y Symudiadau ar Falans y CRT am y flwyddyn				
Dibrisiant yn yr asedau sefydlog	(6,713)		(19,297)	
Taliadau Net ar gyfer buddiannau ymdeol yn unol â FRS 17	(52)		(65)	
		(6,765)		(19,362)
Symiau heb eu cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant CRT ond wedi eu cynnwys yn y Symudiadau ar Falans Cronfa'r CRT am y flwyddyn				
Gwahaniaethau yn y symiau a godir ar y Cyfrif Incwm a Gwariant i amorteiddio premiymau a disgowntiau a phenderfynu ar y tâl am y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(21)		28	
Lleiafswm Cyfraniad Refeniw y CRT	260		249	
Gwariant Cyfalaf a gyllidir o'r CRT	2,160		2,416	
Cyfraniadau'r Cyflogwr sy'n daladwy i'r Gronfa Bensiwn	109		115	
		2,508		2,808
Y Swm Ychwanegol Net sy'n Angenrheidiol dan statud i'w roddi mewn credyd ym malans y CRT am y flwyddyn		(4,257)		(16,554)

NODIADAU AR Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)**1. FFRAMWAITH CYFRIFEG CYFRIF REFENIW TAI DIWYGIEDIG**

Mae'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT) yn adlewyrchu'r goblygiadau statudol i gynnal cyfrif refeniw ar gyfer darpariaeth tai awdurdod lleol, mewn ffurf a ddiffinnir yn benodol yn unol ag Adran 6 Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Mae'r Ddeddf yn amlinellu eitemau debyd a chredyd i'w hystyried wrth gyfrifo'r gwarged a'r diffyg ar y CRT am y flwyddyn. Mae'r symiau a gynhwysir yn y CRT yn wahanol i'r symiau yn ymwneud â gwasanaethau'r CRT a gynhwysir yng Nghyfrif Incwm a Gwariant yr awdurdod cyfan.

Cwblheir cyfrif CRT yn unol â gweithdrefnau penodol statudol ac anstatudol ac wedi ei rannu yn ddwy ran.

Cyfrif Incwm a Gwariant CRT - dengys mewn mwy o fanylder incwm a gwariant gwasanaethau CRT sy'n cael ei gynnwys yng nghyfrif incwm a gwariant yr awdurdod.

Datganiad Symudiadau ar Falans y CRT - dengys sut mae gwarged neu ddiffyg ar gyfrif incwm a gwariant y CRT am y flwyddyn yn cysoni â'r symudiadau ar falans y CRT am y flwyddyn.

2. GWARGED

£540,000 yw'r gwarged ar y CRT am y flwyddyn. Mae hyn yn well na'r gwarged y cyllidwyd amdano o £14,000 a'r diffyg diwygiedig yn y gyllideb o £399,000. Y brif amrywiaeth yw'r ffaith fod gwariant goruchwylio a rheoli yn is na'r gyllideb.

Yn ystod y flwyddyn defnyddiwyd cyfraniad o refeniw o £2,160,000 (£2,416,000 yn 2008/09) i gyllido gwariant cyfalaf ar dai cyngor, fel rhan o ymrwymiad y Cyngor i wella ei stoc dai.

Mae'r gwarged CRT wedi ei ddatgan ar ôl cynnwys gwarged o £186,000 (£554,000 yn 2008/09) o weithgareddau Gwasanaeth Cynnal a Chadw Adeiladau'r Cyngor. Mae'r swm yma yn deillio o waith ar eiddo'r CRT gan y Gweithlu, ac yn unol ag arferion cyfrifeg mae'r gwarged wedi ei ddychwelyd i'r CRT. Mae'r swm wedi ei netio yn erbyn gwariant ar gynnal a chadw.

3. CYMHORTHDAL TAI

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Lwfans Rheoli a Chynnal a Chadw	7,655	7,260
Codi am gyfalaf	1,003	1,002
Eitemau eraill o wariant cyfrifadwy	0	827
Llog ar dderbyniadau	(1)	(1)
Incwm tybiannol o renti	(10,934)	(10,836)
Addasiadau blynyddoedd y gorffennol	480	0
Cymhorthdal Tai yn daladwy i'r Cynulliad Cenedlaethol ar gyfer y flwyddyn	(1,797)	(1,748)

Yn dilyn adolygiad o'r dyledwr cronedig am daliadau cymhorthdal dai, lleihawyd y cyfanswm croniad gan £480,000.

4. STOC DAI

Ar 1 Ebrill 2009 roedd gan y Cyfrif Refeniw Tai 3,818 o anheddau. Oherwydd gwerthu 4 ohonynt trwy'r cynllun "hawl i brynu" (7 yn 2008/09), roedd y cyfanswm wedi gostwng i 3,814 ar 31 Mawrth 2010.

Cafodd y stoc o eiddo ar brydles (179 ohonynt ar 1 Ebrill 2009) eu trosglwyddo'n ôl i Gronfa'r Cyngor wedi i'r grant ar gyfer y Cynllun Prydlesu Sector Preifat ddod i ben.

Mae'r stoc sy'n weddill yn ymrannu fel a ganlyn:

	31 Mawrth	
	2010	2009
STOC Y CYNGOR		
Tai	2,040	2,044
Byngalos	1,044	1,044
Fflatiau	723	723
Fflat un ystafell	7	7
Cyfanswm y Cyngor	3,814	3,818
STOC AR BRYDLES		
Unedau wedi eu trwyddedu	202	179
CYFANSWM STOC RHWYMEDIG	4,016	3,997

5. ÔL-DDYLEDION RHENT A DARPARIAETH AR GYFER DRWG DDYLEDION A DYLEDION AMHEUS

Roedd ôl-ddyledion rhent ar 31 Mawrth 2010 yn £580,000 (£547,000 ar 31 Mawrth 2009). Nid yw hyn yn cynnwys blaendaliadau o £73,000 ar 31 Mawrth 2010 (£78,000 ar 31 Mawrth 2009).

Mae darpariaeth yn y Fantolen ar gyfer drwg dyledion a dyledion amheus. Roedd y rhain yn cynnwys £436,000 ar gyfer rhenti a £465,000 mewn cyfanswm ar gyfer talwyr rhenti (£405,000 a £433,000 yn 2008/09).

Mae'r ffigyrau ar gyfer 2009 wedi eu hailddatgan i hepgor y dyledion Prydlesu Sector Preifat o £98,000, blaendaliadau o £5,000 a'r ddarpariaeth drwg dyledion o £87,000. Trosglwyddir y rhain i Gronfa'r Cyngor.

6. GWARIANT A CHYLLIDO CYFALAF

Yn ystod 2009/10, gwariwyd £9.5m (£6.5m yn 2008/09) ar Dai'r Cyngor. Cyllidwyd hyn fel a ganlyn:

	2009/10 £'000	2008/09 £'000
Benthyciad	4,643	1,000
Grantiau - Lwfans Trwsio Sylweddol	2,600	2,600
- Eraill	0	95
Derbyniadau Cyfalaf	122	225
Refeniw a Balansau	2,100	2,568
	9,465	6,488

Defnyddiwyd y cyfan o'r Lwfans Trwsio Sylweddol o £2.6 miliwn yn ystod y flwyddyn. Mae'r Benthyciadau yn cynnwys benthyciadau gyda chefnogaeth (£1.0m) a benthyciadau digefnogaeth (£3.6m) – (benthyciadau gyda chefnogaeth oedd y cyfan yn 2008/09).

Roedd derbyniadau cyfalaf fel a ganlyn:

	2009/10		2008/09	
	Nifer	Derbyniadau £'000	Nifer	Derbyniadau £'000
Tai Cyngor	4	200	7	311
Tir	2	68	0	0
Ad-daliadau Morgeisi	-	2	-	2

7. DIBRISIANT

Codir am ddibrisiant ar sail llinell-syth ar holl asedau sefydlog diriaethol gydag oes ddefnyddiol gyfyngedig, ac eithrio tir sydd ddim yn dibrisio. Mae anheddau'r Cyngor yn cael eu dibrisio dros 30 mlynedd.

8. EIDDO PRYDLES

Ar 1 Ebrill 2009, cafodd y stoc o 179 o eiddo prydles ei drosglwyddo i Gronfa'r Cyngor wedi i'r grant Cynllun Prydlesu Sector Preifat ddirwyn i ben. Cyfanswm y gost o daliadau i landlordiaid yn 2008/09 oedd £830,000 wedi'i gynnwys o fewn y cyfanswm ar gyfer rhenti, trethi a thaliadau eraill.

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AR GYFER Y DATGANIAD CYFRIFON

Cyfrifoldebau'r Awdurdod

Mae'n ofynnol i Gyngor Sir Ynys Môn:

- * wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau fod gan un o'i swyddogion gyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor hwn y Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid) yw'r swyddog hwnnw.
- * reoli ei faterion er mwyn sicrhau defnydd economaidd, effeithiol ac effeithlon o adnoddau a diogelu ei asedau.
- * gymeradwyo'r datganiad cyfrifon.

Cyfrifoldebau'r Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid)

Y Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid) sydd yn gyfrifol am baratoi datganiad cyfrifon yr awdurdod, yn ôl yr ymarfer cywir fel y'i ceir yng Nghôd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifeg Awdurdod Lleol yn y Deyrnas Unedig ("Y SORP").

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon hwn mae'r Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid) wedi:

- * dewis polisiau cyfrifo addas ac yna eu defnyddio'n gyson.
- * gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon rhesymol a phwylllog.
- * cydymffurfio â'r SORP.

Hefyd mae'r Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cyllid) wedi:

- * cadw cofnodion cyfrifo cywir a chyfredol.
- * cymryd camau rhesymol i atal a darganfod twyll ac unrhyw afreoleidd-dra.

Tystysgrif

Tystiaf fod y Datganiad Cyfrifon hwn yn cyflwyno'n deg sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ynys Môn ar y dyddiad cyfrifo a'i incwm a gwariant am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2010.

Arwyddwyd: .....

DAVID ELIS-WILLIAMS
CYFARWYDDWR CORFFORAETHOL (CYLLID)

14 RHAGFYR 2010

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Yn y fframwaith lywodraethu fe geir y systemau a'r prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd, sy'n cyfarwyddo a rheoli'r awdurdod a'i weithgareddau wrth iddo fod yn atebol i'r gymuned ac yn cysylltu gyda'r gymuned honno ac yn ei harwain. Mae'n galluogi i'r awdurdod fedru monitro cyraeddiadau ei amcanion strategol ac i ystyried a wnaeth yr amcanion hynny arwain at ddarparu gwasanaethau priodol a chost effeithiol.

Mae'r system o reolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith honno ac fe'i dyluniwyd ar gyfer rheoli risg i lefel resymol. Ni all ddileu pob risg o fethu cyflawni polisïau, nodau ac amcanion ac felly ni all ond darparu sicrwydd o effeithiolrwydd sy'n rhesymol ac nid yn gyfan gwbl. Mae'r system o reolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaol ddyluniwyd i nodi ac i flaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion Cyngor Sir Ynys Môn, i werthuso'r tebygrwydd y bydd y risgiau hynny'n cael eu gwireddu a'r effaith os cânt eu gwireddu ac i'w rheoli hwy'n effeithiol, yn effeithlon ac yn economaidd.

Bu'r fframwaith lywodraethu yn ei le yng Nghyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn ddaeth i ben 31 Mawrth 2010 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad cyfrifon.

SGÔP A CHYFRIFOLDEB

Cyngor Sir Ynys Môn sydd yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei redeg yn ôl y gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a bod cyfrif iawn amdano, a'i fod yn cael ei ddefnyddio'n economaidd, yn effeithiol ac yn effeithlon. Mae yna ddyletswydd ar Gyngor Sir Ynys Môn o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y ffordd y mae'n ymarfer ei swyddogaethau, gan roi sylw i gyfuniad o economi, effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd.

Wrth ymarfer y cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae Cyngor Sir Ynys Môn yn gyfrifol am roi yn eu lle drefniadau priodol ar gyfer llywodraethu ei faterion, hwyluso iddo ymarfer ei swyddogaethau'n effeithiol a hefyd ei drefniadau i reoli risg.

Nid yw'r awdurdod wedi mabwysiadu côd llywodraethu lleol, ond mae'r datganiad hwn yn cymryd i ystyriaeth ganlyniadau'r adroddiad Arolwg Llywodraethu Corfforaethol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru gyflwynodd adroddiad yn ystod y flwyddyn, a chynnydd wnaed ers hynny fel ymateb i'r adroddiad, fel yr adroddwyd gan y Rheolwr Gyfarwyddwr dros dro i'r Cyngor Sir ym mis Hydref 2010.

Mae'r datganiad hwn hefyd yn bodloni gofynion Rheoliad 4(2) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 o safbwynt Datganiad o Reolaeth Fewnol.

Isod, ystyrir pob un o'r chwech egwyddor Llywodraethu Corfforaethol, yn gyntaf mewn perthynas â'r sefyllfa fel yr oedd yn ystod y flwyddyn ariannol 2009-10, wedyn gan gyfeirio at weithredu mewn llaw dan Gynllun Adfer yr awdurdod. Mae nifer o'r prosiectau yn cyfrannu at mwy nac un egwyddor, ond fe restrir dan y prif egwyddor.

EGWYDDOR UN: CYSYLLTU GYDA PHOBL LEOL A RHANDDEILIAID ERAILL ER MWYN SICRHAU ATEBOLRWYDD CADARN**TREFNIADAU YN EU LLE**

Mae gan y Cyngor Gynllun Gwella blynyddol sy'n nodi ei brif amcanion am y flwyddyn, ac sydd yn cael ei fabwysiadu yn dilyn ymgynghori gyda'r cyhoedd a rhanddeiliaid eraill. Fe gafwyd ymgynghori gyda defnyddwyr gwasanaeth a rhanddeiliaid eraill mewn perthynas â chynlluniau gwasanaeth penodol.

ADRODDIAD AROLWG LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL, GORFFENNAF 2009

Fe ddywedodd yr adroddiad na weithredir y cysyniad o arweinyddiaeth gymunedol ac nad oes dealltwriaeth llawn ohono.

Y SEFYLLFA AR 31 MAWRTH 2010

- Roedd nifer o sioeau ffyrdd wedi'u cynnal gan aelodau'r Pwyllgor Gwaith er mwyn ymgynghori ar flaenoriaethau strategol yr awdurdod a'r strategaeth ariannol tymor canolog. Mabwysiadwyd y blaenoriaethau a'r strategaeth a ddilynodd o hynny gan y Cyngor ym Mawrth 2010.
- Cyflwynwyd siarad cyhoeddus yn y Pwyllgor Cynllunio

GWEITHREDU MEWN LLAW I DDELIO Â GWENDIDAU

- Rhaglen weithredu i gryfhau gweithdrefnau cynllunio ymhellach
- Datblygu'r swyddogaeth craffu a dealltwriaeth o'i rôl
- Prosiect Gwybodaeth Defnyddiwr, datblygu'r strategaeth ymgysylltu a gwella mynediad i wybodaeth ar y wefan
- Prosiect Arweinyddiaeth Gymunedol
- Adnewyddiad Democrataidd, yn aelu i gynyddu y nifer sy'n pleidleisio a nifer ymgeiswyr.

EGWYDDOR DAU: AELODAU A SWYDDOGION YN GWEITHIO GYDA'I GILYDD I GYRRAEDD UN PWRPAS CYFFREDINOL GYDA SWYDDOGAETHAU A ROLAU WEDI'U DIFFINIO'N GLIR

TREFNIADAU YN EU LLE

Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn cynnwys cynlluniau dirprwyo i aelodau a swyddogion, rheolau a phrotocolau gweithdrefn. Mae dogfennau eraill fel swydd ddisgrifiadau yn diffinio swyddogaethau a rolau gwahanol aelodau a swyddogion.

ADRODDIAD AROLWG LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL, GORFFENNAF 2009

Nododd yr adroddiad bod yna wrthdaro rhwng aelodau a thoriad mewn ymddiriedaeth rhwng aelodau ac uwch reolwyr. Roedd yn cyfeirio hefyd at ddealltwriaeth wael o rolau a chyfrifoldebau, a diffyg eglurder.

Y SEFYLLFA AR 31 MAWRTH 2010

- Cafwyd cytundeb ar osod o'r neilltu y prif faterion oedd wedi achosi gwrthdaro rhwng aelodau ac uwch reolwyr.
- Eglurder rôl aelodau mewn perthynas â swyddi gweigion ac ailstrwythyro ar raddfa fechan
- Ailsefydlwyd y cyfarfodydd rheolaidd rhwng Arweinyddion Grwpiau
- Ailsefydlwyd y cyfarfodydd rheolaidd rhwng aelodau'r Pwyllgor Gwaith a'r rheolwyr.

GWEITHREDU MEWN LLAW I FYND I'R AFAEL Â GWENDIDAU

- Eglurwyd a chryfhawyd rôl Cadeirydd y Cyngor
- Adnewyddu cyfarfodydd briffio o flaen y Cyngor
- Hwyluswyd Gweithdai i wella'r berthynas rhwng aelodau (Pwyllgor Gwaith a rhai ddim ar y Pwyllgor) a swyddogion.
- Adolygiad o'r Cyfansoddiad ar droed.
- Gwella'r adolygiad ehangach o strwythur y Cyngor
- Adolygu Rheolaeth y Sefydliad, gan egluro yn well arweinyddiaeth stratgeol a gweithredol.

EGWYDDOR TRI: DATBLYGU CAPASITI A GALLU AELODAU A SWYDDOGION I FOD YN EFFEITHIOL**TREFNIADAU YN EU LLE**

Trefniadau sefydlog i ddarparu hyfforddiant i aelodau a swyddogion sydd yn addas i'w rolau. Mae rheoli perfformiad a threfniadau gwerthuso yn helpu i nodi anghenion hyfforddi.

AROLWG LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL, GORFFENAF 2009

Roedd yr adroddiad yn nodi manau lle'r oedd aelodau a swyddogion yn llai na hollol effeithiol oherwydd nad oedd rolau a chyfrifoldebau wedi'u deall yn dda neu oherwydd bod adnoddau wedi'u hailgyfeirio er mwyn lleddfu gwrthdaro.

SEFYLLFA AR 31 MAWRTH 2010

- Digwyddiadau hyfforddi aelodau, seminarau neu weithdai wedi'u cynnal i aelodau Pwyllgor Gwaith, Sgriwtini, Cynllunio ac Archwilio.
- Ailstrwythurwyd swyddfa'r Rheolwr Gyfarwyddwr
- Cytunwyd y Cynllun Rheoli Asedau

GWAITH MEWN LLAW I FYND I'R AFAEL Â GWENDIDAU

- Rhaglen Hyfforddi Aelodau, yn cynnwys dynodi 'Pencampwr' a Gweithgor Datblygu Aelodau
- Cyflwyno Gwerthuso ac Anwytho Cyngorwyr
- Gweithdrefnau newydd i werthuso Cyfarwyddwyr Corfforaethol
- Rheolwr Môn ("rheoli pobl, rheoli cyllid, rheoli perfformiad")
- Datblygu Capasiti Rheoli Newid
- Gwella Cynllunio Busnes a dull corfforaethol o reoli perfformiad
- Cyflwyno adolygiadau rheoli'r sefydlaid
- Adolygu swyddogaethau cefnogi canolog

EGWYDDOR PEDWAR: CYMRYD PENDERFYNIADAU GWYBODUS A THRYLOYW SY'N DESTUN SGRIWTINI EFFEITHIOL A RHEOLI RISG**TREFNIADAU YN EU LLE**

Mae'r Cyfansoddiad a gweithdrefnau cysylltiol yn sefydlu cyfrifoldebau dros wneud

penderfyniadau. Fe wneir penderfyniadau gan gymryd sylw o gyngor proffesiynol priodol. Mae penderfyniadau'r Pwyllgor Gwaith yn cael eu cyhoeddi ac maent yn destun sgrwtini. Mae trefniadau rheoli perfformiad ac archwilio mewnol yn adolygu'r canlyniadau.

AROLWG LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL, GORFFENAF 2009

Mae'r adroddiad yn dweud nad oedd gan y Cyngor fframwaith effeithiol o atebolrwydd, gan nodi bod rheoli perfformiad yn aneffeithiol, a hefyd sgrwtini ac nad oedd ond rôl gyfyngedig i'r Pwyllgor Archwilio.

Y SEFYLLFA AR 31 MAWRTH 2010

- Cael gwared â'r Cyngor Sir fel Pwyllgor Cynllunio.
- Cynhaliwyd hunanasesiad o'r Pwyllgor Archwilio.

GWEITHREDU MEWN LLAW I FYND I'R AFAEL Â GWENDIDAU

- Gwella'r Pwyllgor Archwilio
- Fframwaith o Gefnogaeth i Aelodau
- Rhaglen Datblygu Craffu
- Balansio Cadeirddion ac Is-Gadeiryddion y swyddogaeth Craffu
- Mwy o gefnogaeth i'r swyddogaeth craffu
- Rheoli Perfformiad: cryfhau trefniadau monitro, adolygu cyfarfoddydd perfformiad chwarterol, datblygu defnydd pecyn rheoli perfformiad 'Ffynnon'

EGWYDDOR PUMP: HYRWYDDO GWERTHOEDD I'R AWDURDOD AC ARDDANGOS GWERTH LLYWODRAETHU DA TRWY GYNNAL SAFONAU UCHEL O YMDDYGIAD

TREFNIADAU YN EU LLE

Polisi llygredd a gwrthdwyll y Cod Ymddygiad a threfniadau cwyno yn rhan o'r Cyfansoddiad. Mae gan y Cyngor Swyddog Monitro a Phwyllgor Safonau.

AROLWG LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL, GORFFENAF 2009

Roedd yr adroddiad gan mwyaf yn feirniadol o wrthdaro ac ymddygiad amhriodol gan Gynghorwyr, gyda sancsiynau gwan yn erbyn hynny yn arwain at niwed difrifol i enw da'r Cyngor.

Y SEFYLLFA AR 31 MAWRTH 2010

- Cydnabyddiaeth o'r angen i wella ymddygiad.
- Grwpiau gwleidyddol wedi cytuno ar brotocol hunanreoleiddio.
- Llai o gwynion i'r Ombwdsmon parthed ymddygiad aelodau

GWAITH MEWN LLAW I FYND I'R AFAEL Â GWENDIDAU

- Prif grwpiau gwleidyddol yn ceisio ynysu'r rhai sy'n achosi trwbl.
- Rhaglen waith eglur i'r Pwyllgor Safonau
- Cyfranogiad aelodau i'r Pwyllgor Safonau
- Gwelediad a Chyfranogiad y Pwyllgor Safonau
- Adolygu Protocol Aelodau/Swyddogion

EGWYDDOR CHWECH: CANOLBWYNTIO AR BWRPAS YR AWDURDOD AC AR Y CANLYNIADAU I'R GYMUNED A CHREU GWELEDIGAETH I'R ARDAL LEOL

TREFNIADAU CYFFREDINOL

Y Cynllun Gwella'n nodi amcanion y Cyngor. Perfformiad nifer o'r gwasanaethau yn dda.

AROLWG LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL, GORFFENNAF 2009

Yn beirniadu'r awdurdod oherwydd diffyg cyfeiriad strategol.

SEFYLLFA AR 31 MAWRTH 2010

- Blaenoriaethau strategol newydd wedi'u mabwysiadu gan y Cyngor ym Mawrth 2010, yn dilyn ymgynghori gyda'r cyhoedd a rhanddeiliaid.
- Cynlluniau busnes wedi'u cysylltu i'r blaenoriaethau hynny.

GWAITH MEWN LLAW I FYND I'R AFAEL Â GWENDIDAU

- Cryfhau'r Bwrdd Gwasanaeth Lleol
- Datblygu Gweledigaeth y Bwrdd Gwasanaeth Lleol
- Arweinyddiaeth 'Ynys Ynni'
- Cynllun Gwella Corfforaethol.

Arwyddwyd .....
DAVID BOWLES
RHEOLWR GYFARWYDDWR DROS DRO

Arwyddwyd .....
CYNG. CLIVE McGREGOR
ARWEINYDD Y CYNGOR

14 RHAGFYR 2010

Adroddiad yr Archwilydd Annibynnol i Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn

Rydym wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu a nodiadau cysylltiedig Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2010 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae datganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ynys Môn yn cynnwys y Cyfrif Incwm a Gwariant, y Datganiad Symud ar Falans Cronfa'r Cyngor, Datganiad o Gyfanswm yr Enillion a'r Colledion Cydnabyddedig, Mantolen, Datganiad Llif Arian Parod, Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a'r Datganiad Symud ar Falans y Cyfrif Refeniw Tai. Paratowyd y datganiadau cyfrifyddu o dan y polisiau cyfrifyddu a nodir yn y Datganiad o Bolisiau Cyfrifyddu.

Cyflwynir yr adroddiad hwn i Gyngor Sir Ynys Môn yn unig yn unol â Rhan 2 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 ac nid at unrhyw ddiben arall, fel y nodir yn y *Datganiad o Gyfrifoldebau* a baratowyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Priod gyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol a'r archwilydd annibynnol

Nodir cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon, yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoliadol perthnasol a'r Datganiad o'r Arfer a Argymhellir ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2009 yn y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon.

Ein cyfrifoldeb ni yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoliadol perthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon).

Cyflwynwn adroddiad i chi ar ein barn o ran p'un a yw'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn rhoi darlun cywir a theg o'r canlynol, yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoliadol perthnasol a'r Datganiad o'r Arfer a Argymhellir ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2009, sefyllfa ariannol y corff llywodraeth leol a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn.

Adolygwn a yw'r Datganiad Llywodraethu yn adlewyrchu cydymffurfiaeth â *'Delivering Good Governance in Local Government: Framework'* a gyhoeddwyd gan CIPFA/SOLACE ym mis Mehefin 2007. Nodwn os nad yw'n cydymffurfio ag arferion cywir a nodir gan CIPFA/SOLACE neu os yw'r datganiad yn gamarweiniol neu'n anghyson â gwybodaeth arall rydym yn ymwybodol ohoni o'n harchwiliad. Nid yw'n ofynnol i ni ystyried, ac nid ydym wedi ystyried, p'un a yw'r Datganiad Llywodraethu yn cwmpasu'r holl risgiau a rheolaethau. Ac nid yw'n ofynnol i mi/ni lunio barn ychwaith ar effeithiolrwydd gweithdrefnau llywodraethu corfforaethol y corff llywodraeth leol na'i weithdrefnau risg a rheoli.

Rydym yn darllen gwybodaeth arall a gyhoeddir gyda'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig, ac yn ystyried p'un a yw'n gyson â'r datganiadau cyfrifyddu a archwiliwyd a'r nodiadau cysylltiedig. Mae'r wybodaeth arall hon yn cynnwys y Rhagair Esboniadol. Rydym yn ystyried y goblygiadau i'n hadroddiad os deawn yn ymwybodol o unrhyw gamdatganiadau amlwg neu anghysondebau perthnasol â'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig. Nid yw ein cyfrifoldebau yn ymestyn i unrhyw wybodaeth arall.

Sail y farn archwilio

Cynhaliais/Cynaliasom ein harchwiliad yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, y Cod Ymarfer Archwilio a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon) a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Arferion Archwilio. Mae archwiliad yn cynnwys ystyried, ar sail prawf, dystiolaeth sy'n berthnasol i'r symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig. Mae hefyd yn cynnwys asesiad o'r amcangyfrifon a'r dyfarniadau arwyddocaol a wnaed gan y corff llywodraeth leol wrth baratoi'r datganiadau cyfrifyddu, a ph'un a yw'r polisiâu cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau'r corff llywodraeth leol yn cael eu cymhwyso'n gyson a'u datgelu'n ddigonol.

Cynlluniwyd a chynhaliwyd ein harchwiliad er mwyn cael yr holl wybodaeth ac esboniadau yr oedd eu hangen yn ein barn ni i roi tystiolaeth ddigonol i ni roi sicrwydd rhesymol nad oes camddatganiad perthnasol yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig, boed hynny drwy dwyll neu afreoleidd-dra neu wall arall. Wrth lunio ein barn rydym hefyd wedi gwerthuso digonolrwydd cyffredinol y modd y cyflwynwyd gwybodaeth yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cyngor Sir Ynys Môn

Yn ein barn ni, mae'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ynys Môn ar 31 Mawrth 2010 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny, yn unol â'r gofynion cyfreithiol a rheoliadol perthnasol a'r Datganiad o Arfer a Argymhellir ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2009.

Tystigrif Cwblhau

Fe gwblhawyd yr archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ynys Môn yn unol a gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a'r Cod Ymarfer Archwilio a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru. Ni ellir cwblhau'r archwiliad yn ffurfiol, na rhyddhau'r tystigrif archwilio, nes y cwblhai'r ymchwiliadau ynglyn a gweinyddiaeth grantiau adnewyddu. Rydym yn fodlon nad yw'r swm, sydd dan ymchwiliad, yn cael effaith perthnasol ar ddatganiad cyfrifon 2009/10.

PricewaterhouseCoopers LLP
Un Ffordd y Brenin
Caerdydd
CF10 3PW
Dyddiad :

Cyfrifoldeb yw corff llywodraeth leol yw cynhaliaeth a cywirdeb gwefan Cyngor Sir Ynys Môn, nid yw gwaith yr archwilydd yn cynnwys ystyried y materion hyn a, felly, nid yw'r archwilydd yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a allai wedi digwydd i'r datganiad o'r cyfrifon ers iddo gael ei roi ar y wefan yn wreiddiol.